

ACCELERATED PROCEEDINGS IN CRIMINAL CASES VIEWED FROM COMPARATIVE LAW PERSPECTIVE

JACEK KOSONOĞA *

DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.13/j.kosonoga

INTRODUCTION

The topic of accelerated proceedings is undoubtedly an issue that is relatively often discussed in literature.¹ The interest of the doctrine in this special mode of criminal

* PhD, Professor at the Department of Criminal Law of Lazarski University in Warsaw, e-mail: jacek.kosonoga@lazarski.pl, ORCID: 0000-0001-7348-944X

¹ There are numerous threads discussed in the doctrine in connection with the legal nature of this mode that can be pointed out (see e.g. Eichstaedt, K., 'Postępowanie przyspieszone', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 6, pp. 73–89; Nowicki, K., 'Postępowanie przyspieszone. Uwagi de lege lata i de lege ferenda', in: Bogunia, L. (ed.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, Vol. XXIII, Wrocław, 2008, pp. 69–78; Wiliński, P., 'Postępowanie przyspieszone – tzw. sądy 24-godzinne', in: H. KołECKI (ed.), *Kryminalistyka i nauki penalne wobec przestępczości. Księga pamiątkowa dedykowana Prof. M. Owocowi*, Poznań, 2008, pp. 87–95) and its modifications resulting from the successive amendments (see e.g. Grzegorzczak, T., 'Nowy model postępowania przyspieszonego w sprawach karnych', *Prokuratura i Prawo*, 2010, No. 4, pp. 6–26; Grzeszczyk, W., 'Przebieg postępowania przyspieszonego – po nowelizacji k.p.k.', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 4, pp. 34–44; Kasiński, J., 'Usprawnienie postępowania przyspieszonego w wyniku nowelizacji kodeksu postępowania karnego', in: Kasprzak, J., Młodziejowski, B. (eds.), *Wybrane problemy procesu karnego i kryminalistyki*, Olsztyn, 2010, pp. 165–175; Obuchowski, Sz., 'Postępowanie przyspieszone w świetle lipcowej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego', *Palestra*, 2016, No. 11, pp. 64–79). There are also detailed issues discussed in connection with e.g. the position of the accused and the right to counsel (see e.g. Sowiński, P.K., 'Szybciej, ale czy lepiej? Ograniczenie prawa oskarżonego do obrony wynikające z "odmiejszczenia" niektórych czynności procesowych w postępowaniu przyspieszonym', in: Kopeć, M. (ed.), *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin, 2012, pp. 199–206; Zgryzek, K., 'Prawo do obrony w postępowaniu przyspieszonym – krok wstecz', in: Krajewski, K. (ed.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Kraków, 2007, p. 335 et seq.), the rights of the aggrieved (see e.g. Gliniecki, W., 'Przyspieszanie i usprawnianie postępowania karnego a ochrona interesów pokrzywdzonego', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 2, pp. 59–69; Kosowski, J., 'Pouczenie pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym', in: Gil, D. (ed.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa, 2012, p. 135 et seq.;

procedure is understandable at least due to the fact that the main reduction of procedural activities which takes place in its course provokes a discussion about guarantee related issues. Doubts can in particular concern whether *de lege lata* the mode of a proceeding proposed in the Chapter allows for maintaining a difficult to reach compromise between the contradictory, as a rule, values in the form of the principle of an expeditious proceeding and the right to counsel for the defence.

However, the doctrinal considerations rarely refer to the experience and legislations of other countries. It is certainly an interesting research perspective, especially if it takes into consideration that the trends to accelerate penal proceedings are evident not only in Poland. Therefore, the article aims to present the Polish accelerated mode from the comparative law perspective. First of all, the Polish regulations of the mater and then the solutions functioning in selected countries will be discussed. The content limit for the article does not allow for a complex discussion of the model of an accelerated proceeding so the main attention is drawn to the conditions for its application. The comparison of the conditions for admissibility of the accelerated mode in different countries makes it possible to best assess the criteria that decide on the possibility of reducing the standard mode, and this way improve and accelerate the process. However, the scope of the reduction, i.e. the issues in particular connected with the way of conducting a proceeding within the accelerated mode, is left outside the sphere of the discussion.

The article absolutely does not aspire to be a complete comparison. The conduction of comparative legal research in compliance with methodological requirements for

Paluszkiewicz, H., 'Sytuacja pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym', in: Gil, D. (ed.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa, 2012, pp. 125–134; Woźniak, K.M., 'Pokrzywdzony występkiem chuligańskim a model postępowania przyspieszonego', in: Gil, D. (ed.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa, 2012, pp. 147–155), prospects of law enforcement bodies (see e.g. Jaros-Skwarczyńska, J., Skwarczyński, H., 'Postępowanie przyspieszone jako nowy instrument w pracy organów ścigania i sądów', *Edukacja Prawnicza*, 2007, No. 1, pp. 3–10; Jaros-Skwarczyńska, J., Skwarczyński, H., 'Postępowanie przyspieszone jako nowy instrument w pracy organów ścigania i sądów', *Monitor Prawniczy*, 2007, No. 2, pp. 63–74), standardu rzetelnego procesu (Kala, D., 'Postępowanie przyspieszone a standardy rzetelnego procesu', in: Kala, D. (ed.), *Praworządność i jej gwarancje*, Warszawa, 2009, pp. 83–98; Paprzycki, L.K., 'Rzetelność postępowania przyspieszonego', in: Gerecka-Żołyńska, A., Górecki, P., Paluszkiewicz, H., Wiliński, P. (eds.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Prof. S. Stachowiakowi*, Warszawa, 2008, pp. 295–305), consociationalism (see e.g. Paluszkiewicz, H., 'Kilka uwag o konsensualizmie w postępowaniu przyspieszonym', in: Przyborowska-Klimczak, A. and Tarach, A. (eds.), *Iudicium et Scientia. Księga Jubileuszowa Prof. R. Kmiecika*, Warszawa, 2011, pp. 303–314), hooligan-like nature of an act (Darmorost-Sierocińska, E., 'Zwalczanie przestępczości o charakterze chuligańskim – powrót do przeszłości drogą ku przyszłości?', *Gazeta Sądowa*, 2006, No. 2, pp. 13–18; Wróbel, W., 'Tryb przyspieszony i występki chuligańskie w projekcie ustawodawczym', *Prokurator*, 2006, No. 3, pp. 12–23), or the practice of law application (see e.g. Cychosz, P., Zimmermann, S., 'Funkcjonowanie nowego trybu przyspieszonego. Sprawozdanie z badań', *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 2008, No. 1, pp. 45–80; Dziedzic, K., 'Postępowanie przyspieszone na przykładzie Sądu Rejonowego w Kłodzku', *Przegląd Więziennictwa Polskiego*, 2008, No. 61, pp. 155–164; Kaucz, A., Myrna, B., 'Postępowanie przyspieszone i kilka uwag na tle jego stosowania', in: Bogunia, L. (ed.), *Problemy prawa karnego*, Vol. XXV, Wrocław, 2009, pp. 175–187; Momot, S., Ważny, A., 'Postępowanie przyspieszone w praktyce', *Prokuratura i Prawo*, 2009, No. 11–12, pp. 110–126; Raczak, Z., 'Funkcjonowanie sądów 24-godzinnych w praktyce', *Przegląd Sądowy*, 2009, No. 1, pp. 138–150).

research into foreign law would require a comprehensive, multifaceted analysis not limited to legislation and case law.² It would be necessary to take into account the biggest possible number of foreign legal systems³ as well as the research into the application of the institutions analysed.⁴ The article takes into consideration legal regulations of selected countries mainly based on the differences between the legal systems they represent, on the one hand, and availability of sources, on the other hand.

1. ACCELERATED PROCEEDING IN THE POLISH LAW

In the Polish legal system at present, an accelerated proceeding functions as the first stage proceeding because the provision on standard proceedings is applied to it provided that the provisions of Chapter 54a CPP do not stipulate otherwise. Thus, if a given matter has not been separately regulated in the provisions directly concerning accelerated proceedings, a court shall apply the provisions on standard proceedings.

The content of the provision of Article 517b § 1 CPP stipulates that the application of the accelerated mode is based on a discretionary decision. If specified categories of matters “may be” adjudicated on within this proceeding, it means it is optional in nature. It also concerns offences that are subject to private prosecution (Article 517b § 2 CPP).⁵ The possibility of conducting an accelerated proceeding depends on a few conditions in conjunction. First of all, its application is admissible only in specified categories of cases, which determines its objective scope. These are cases that are subject to investigation and private prosecution provided they are hooliganism-related matters. Apart from that, admissibility of accelerated proceedings requires that a perpetrator is caught red-handed or directly after the commission of an offence, arrested and brought before a court, as well as a motion to apply an accelerated proceeding is lodged. On the other hand, the need to supplement an accelerated proceeding and the forecast of a penalty exceeding two years’ imprisonment excludes the use of the accelerated mode.

Admissibility of accelerated proceedings depends first of all on the adopted legal classification of an act because it determines the scope of cases that are subject to investigation.⁶ The content of Article 517b § 2 CPP additionally stipulates that an accelerated proceeding shall be conducted in the public prosecution mode and in case

² Jakubowski, J., ‘Z problematyki metodologicznej badań prawno-porównawczych’, *Państwo i Prawo*, 1963, No. 7, p. 7.

³ Tokarczyk, R.A., *Komparatystyka prawnicza*, Kraków-Lublin, 1997, p. 174.

⁴ Rybicki, M., ‘Badania prawno-porównawcze. Ich znaczenie dla rozwoju nauk prawnych i dla praktyki’, in: Łopatka, A., *Metody badania prawa*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1973, p. 37.

⁵ The obligatory accelerated mode is stipulated in special provisions – see Article 64 for the Act of 20 March 2009 concerning the security of mass events (consolidated text: Journal of Laws of 2019, item 2171).

⁶ For a catalogue of cases conducted in the form of investigation see Article 325b CPP and Article 309 CPP.

of offences that are subject to private prosecution provided they are hooliganism-related.⁷ The provision does not lay down a norm imposing an obligation to apply

⁷ The term has already firmly entered criminal law regulations, however, its meaning constantly evolved and often raised interpretational doubts. The number of publications devoted to the issue of hooliganism-related nature of acts confirms how controversial it is; see in particular: Buchała, K., 'Głosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r., VI KZP 2/75, *Państwo i Prawo*, 1976, issue 8–9, p. 255; Cwiakalski, Z., Tarnawski, M., 'Głosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r., VI KZP 2/75', *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1976, issue 10, p. 438; Skupiński, J., 'Głosa do wyroku SN z dnia 17 lipca 1978 r., Rw 252/78', *Państwo i Prawo*, 1979, issue 7, p. 175; Morawski, J., *Przestępczość o charakterze chuligańskim młodocianych*, Warszawa, 1975; Morawski, J., 'Przyczynek do etologii przestępczości chuligańskiej', *Problemy Alkoholizmu*, 1970, No. 3, p. 7 et seq.; Morawski, J., 'Chuligaństwo – anatomia pojęcia', *Gazeta Sądowa i Penitencjarna*, 1970, No. 16, p. 3 et seq.; Peplowski, J., 'Chuligański charakter czynów według naszego ustawodawstwa i niektórych krajów socjalistycznych', *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej w Szczytnie*, 1977, No. 4, p. 794; Kubala, W., 'Działanie w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiste blaghego powodu', *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, 1977, No. 1, p. 6 et seq.; Kubala, W., 'Znamię "publicznie" w ujęciu kodeksu karnego', *Nowe Prawo*, 1976, No. 3, p. 374 et seq.; Kubala, W., 'Głosa do wyroku SN z dnia 7 maja 1974 r., Rw 236/74', *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1975, issue 9, p. 284 et seq.; Prusak, F., Sarnowski, L., Skibicki, J., *Czynniki wyróżniające przestępstwa o charakterze chuligańskim*, Bydgoszcz, 1970; Osiadacz, Z., 'Przestępstwa o charakterze chuligańskim rozpoznawane w trybie przyspieszonym', *Zeszyty Problemowo-Analityczne*, 1971, No. 20, p. 67 et seq.; Szwacha, J., 'Chuligański charakter przestępstwa według nowego kodeksu karnego', *Nowe Prawo*, 1970, No. 1, p. 32 et seq.; Szwacha, J., 'Pojęcie działania "publicznie" i działania "w miejscu publicznym"', *Problemy Praworządności*, 1972, No. 9, p. 6 et seq.; Szwacha, J., 'Pobudki przestępstwa o charakterze chuligańskim', *Nowe Prawo*, 1966, No. 10, p. 1182; Szwacha, J., 'Sporne problemy na tle stosowania ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo', *Nowe Prawo*, 1965, No. 11, p. 1225 et seq.; Wierzbiński, W., 'Chuligaństwo w przepisach prawa karnego materialnego i procesowego', *Służba Milicji Obywatelskiej*, 1970, No. 3, p. 343; Wolter, W., 'Głosa do uchwały SN z dnia 10 sierpnia 1972 r., U 3/72', *Państwo i Prawo*, 1973, issue 2, p. 125 et seq.; Kabat, A., 'Głosa do uchwały SN z dnia 27 sierpnia 1972 r., VI KZP 57/71', *Nowe Prawo*, 1973, No. 6, p. 971 et seq.; Frankowski, S., 'Głosa do postanowienia SN z dnia 29 grudnia 1969 r., Rw 1415/69', *Państwo i Prawo*, 1972, issue 1, p. 166; Komorniczak, W., 'Czy istnieją "pobudki chuligańskie"?', *Gazeta Sądowa i Penitencjarna*, 1970, No. 24, p. 7; Bojarski, T., 'Głosa do uchwały SN z dnia 20 września 1973 r., VI KZP 26/73', *Państwo i Prawo*, 1974, issue 6, p. 174 et seq.; Kowalska, L., 'Zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwa o charakterze chuligańskim w odniesieniu do nieletnich', *Nowe Prawo*, 1968, No. 11, p. 1649 et seq.; Kostrzewa, H., 'Rozważania na temat chuligaństwa', *Wojskowy Przegląd Prawny*, 1965, No. 2, p. 167 et seq.; Wizelberg, Z., 'Kryteria czynu chuligańskiego na tle orzecznictwa sądowego', *Nowe Prawo*, 1965, No. 7–8, p. 787 et seq.; Wizelberg, Z., 'W poszukiwaniu formuły prawnej chuligaństwa', *Nowe Prawo*, 1966, No. 2, p. 207 et seq.; Wizelberg, Z., 'Kluczowe zagadnienia interpretacyjne ustawy antychuligańskiej', *Palestra*, 1966, No. 2, p. 39; Szerer, M., 'Sąd Najwyższy o chuligaństwie', *Palestra*, 1965, No. 7–8, p. 84 et seq.; Frankowski, S., 'Przestępstwo o charakterze chuligańskim', *Państwo i Prawo*, 1965, issue 8–9, p. 314 et seq.; Kubec, Z., 'Chuligaństwo w świetle wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1966 r.', *Problemy Alkoholizmu*, 1966, No. 11–12, p. 8 et seq.; Młynarczyk, Z., 'Z badań nad problematyką przestępczości o charakterze chuligańskim', *Problemy Kryminalistyki*, 1967, No. 66, p. 173 et seq.; Falandysz, L., 'Czynnik nietrzeźwości w przestępstwie o charakterze chuligańskim', *Problemy Alkoholizmu*, 1967, No. 8, p. 9 et seq.; Kempa, E., 'Kilka uwag o chuligańskim charakterze przestępstw przeciwko karności', *Wojskowy Przegląd Prawny*, 1968, No. 2, p. 158; Berezniński, M., 'Działanie z blaghego powodu jako przesłanka warunkująca chuligański charakter czynu', *Palestra*, 1968, No. 6, p. 50; Góral, R., 'Czy chuligaństwo dorosłych jest fikcją prawną?', *Problemy Alkoholizmu*, 1968, No. 7–8, p. 5 et seq.; Rypiński, A., 'Chuligaństwo – przestępstwo kwalifikowane', *Gazeta Sądowa i Penitencjarna*, 1969, No. 13, p. 3 et seq.; Hanausek, T., 'Chuligaństwo jako potencjalny czynnik kryminogenny', *Problemy Kryminalistyki*, 1969, No. 77, p. 33 et seq.

the accelerated mode but only obliges to change the mode of prosecution into the public one in case of a decision to instigate an accelerated proceeding. At the same time, it is rightly noticed that the adoption of different interpretation would lead to a conclusion difficult to approve of, i.e. that an accelerated proceeding is obligatory in cases of lesser significance and optional in more serious cases.⁸ In such situations, it is not necessary to prove the public interest in the application of public prosecution; it happens *ex lege* (Article 60 CPP). Like in case of a prosecutor's interference with private prosecution, in accordance with Article 60 CPP, the instigation of an accelerated proceeding in cases subject to the private prosecution mode does not depend on the will of the aggrieved. However, the recognition of a hooliganism-related act subject to private prosecution is not sufficient to apply the accelerated mode. In addition, the occurrence of other special conditions under Article 517b § 1 CPP is required.

The next condition for the application of the accelerated mode is the apprehension of a perpetrator red-handed or just after the commission of an offence. The *ratio legis* for such a solution consists in an implicit assumption that the circumstances of an act commission and the guilt of a perpetrator *in flagrante delicto* should not raise any doubts, and that is why it should be made possible to accelerate and deformalize a trial.⁹ A citizen's apprehension is a coercive measure laid down in Article 243 CPP. The provision authorises citizens to catch a person red-handed or while chasing him/her directly after the commission of an offence provided that this person may hide or it will not be possible to identify him/her (Article 243 § 1 CPP). The apprehended person should be immediately turned over to the police (Article 243 § 2 CPP).

Therefore, a doubt is raised whether the provision of Article 517b § 1 CPP modifies the general rules under Article 243 CPP in the way that the apprehension within the accelerated mode is possible despite the lack of fear that a person can hide or it will not be possible to identify him/her, or whether this apprehension requires the fulfilment of all the conditions under Article 243 CPP. The second idea is more convincing. Firstly, unlike in case of arrest (Article 244 § 1 CPP), the legislator did not stipulate the possibility of apprehension only due to the occurrence of a condition for conducting an accelerated proceeding against a person. Thus, since the condition in the form of a need to conduct an accelerated proceeding is limited in statute only to arrest, it cannot be applied to apprehension. Apart from that, it would be difficult to expect a citizen apprehending a perpetrator to have the knowledge of potential

⁸ Hofmański, P., Sadzik, E., Zgryzek, K., *Kodeks postępowania karnego*, Vol. III, 2007, pp. 110–111; Fingas, M., 'Wokół problemu fakultatywności inicjowania trybu przyspieszonego', *Zeszyty Studenckie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego*, 2008, p. 74.

⁹ However, the thesis is not obvious, which A. Gaberle points out in: 'Zasada trafnej reakcji na przestępstwo a postępowanie uproszczone, przyspieszone i nakazowe', in: Waltoś, S., Doda, Z., Świątłowski, A., Rybak, J., Wrona, Z. (eds.), *Problemy kodyfikacji prawa karnego*, *Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka*, Kraków, 1993, p. 542 et seq. In dynamic activities that often accompany apprehension, it is in particular difficult to avoid erroneous apprehension of another person than the actual perpetrator – see Jeż-Ludwichowska, M., Kala, D., 'Postępowanie przyspieszone – analiza rozwiązań ustawowych', in: Nowikowski, I. (ed.), *Problemy stosowania prawa sądowego. Księga ofiarowana Profesorowi Edwardowi Skrętowiczowi*, Lublin, 2007, p. 223.

possibility of applying this special procedural mode. Apprehension, in accordance with Article 517b § 1 CPP, should meet all the requirements under Article 243 CPP. The opinion has supporters in the doctrine.¹⁰

It is commonly assumed in the doctrine that apprehension of a perpetrator of an offence red-handed occurs when it takes place the moment an act is being committed (also at the stage of an attempt) or the moment an act is being finished, when a perpetrator is still at the scene (e.g. is obliterating the traces of crime).¹¹ It does not matter whether it is an offence consisting in a perpetrator's action or omission. Apprehension is also possible "directly after an offence commission". It is a certain modification in relation to the conditions under Article 243 § 1 CPP, which stipulates apprehension red-handed or "during a chase started directly afterwards". In the former case, 'directly' means being close to, without indirect elements¹²; in the latter, it concerns a chase. The scopes of the concepts differ. In Article 517b § 2 CPP, emphasis is placed on the close time link between an act and apprehension, which is understandable due to the essence of the accelerated mode; Article 243 § 1 CPP concerns a direct start of a chase. This means that, *lege non distigente*, apprehension under Article 517b § 2 CPP may take place as a result of a chase, however, only when a perpetrator is apprehended directly after the commission of an offence.¹³ Apprehension directly after the commission of an offence may take place at the scene as well as elsewhere. What matters is a time link, not space.

For lawful apprehension, apart from catching a perpetrator of an offence red-handed or during a chase started directly afterwards, one of two other circumstances must occur: a fear that a person will hide or inability to identify a person. a perpetrator's attempt to run away and a severe penalty for a given offence may justify a fear that a perpetrator will hide. Inability to identify a perpetrator can result from a lack of documents confirming identity or their unreliability. Giving

¹⁰ Grzegorzczak, T., 'Wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym jako surrogat aktu oskarżenia', in: Gerecka-Zołyńska, A., Górecki, P., Paluszkiwicz, H., Wiliński, P. (eds.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi S. Stachowiakowi*, Warszawa, 2008, p. 103. It is commonly assumed that a person who is involved in the apprehension referred to in Article 517b § 1 CPP is obliged to without delay turn over the apprehended perpetrator to the police, in accordance with Article 243 § 2 CPP. Thus, if the norm under Article 243 § 2 CPP is unanimously applied to apprehension in the mode under Article 517b § 1 CPP, this means that the application of the remaining requirements for apprehension that are not laid down directly in Article 517b § 1 CPP should not raise any doubts, either.

¹¹ Cieślak, W., 'Postępowanie przyspieszone', in: Prusak, F. (ed.), *System prawa karnego procesowego. T. XIV. Tryby szczególne*, Warszawa, 2015, p. 226; also see Bańia, J., Bednarzak, J., Fleming, M., Kalinowski, S., Kempisty, H., Siewierski, M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa, 1971, p. 244; Stefański, R.A., *Środki zapobiegawcze w nowym Kodeksie postępowania karnego*, Warszawa, 1998, p. 241; Hofmański, P. (ed.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa, 1999, p. 875. Apprehension red-handed concerns not only an attempt (Article 13 CC) but also preparation (Article 16 CC). Due to rare cases of penalisation of preparation and special conditions for an accelerated proceeding, including a reservation that it concerns cases in which an investigation is conducted, cases of apprehension at the stage of preparation will be very rare in practice.

¹² See Dubisz, S. (ed.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Vol. I, Warszawa, 2003, p. 236.

¹³ Cieślak, W., 'Postępowanie przyspieszone', in: Prusak, F. (ed.), *System prawa karnego...*, op. cit., pp. 228–229.

up apprehension of a person whose identity is unknown carries a risk of failure to detect a real offender.

Regardless of apprehension, Article 244 § 1 *in fine* CPP constitutes self-standing grounds for procedural arrest in the form of conditions for conducting an accelerated proceeding against a suspect. Therefore, arrest in connection with the accelerated mode does not require additional circumstances laid down in Article 244 § 1 CPP, i.e. a justified assumption that an offence was committed and a fear that a perpetrator will run away and hide or obliterate the traces of crime.

A procedural body, before arrest, must therefore comprehensively evaluate the circumstances of a case and first of all state whether conducting a proceeding in the accelerated mode is legally admissible and actually justified. Only then it can apply a coercive measure in the form of arrest. Since self-standing grounds for arrest consist in the occurrence of conditions for the accelerated mode, this circumstance must precede an arrest. Thus, it is inadmissible to make an arrest based on Article 244 § 1 *in fine* CPP, i.e. regardless of other conditions for deprivation of liberty laid down in the provision only in order to probably consider grounds for the application of the special mode in the course of it. Each time, however, an arrest is possible due to justified assumption that an offence was committed and a fear that a given person will hide or obliterate the traces of crime (Article 244 § 1 *ab initio* CPP), and then a decision on the accelerated mode may be taken. Within an arrest under Article 244 § 1 *in fine* CPP, there is a simultaneous recognition of the occurrence of conditions for deprivation of liberty and one of the requirements for instigating the accelerated mode (Article 517b § 1 CPP).

The provision of Article 245 § 2 CPP obliges to apply Article 517j § 1 CPP and the provisions issued based on Article 517j § 2 CPP in relation to the arrested person, which means that the arrested person has the right to counsel or a lawyer on duty to provide assistance in connection with accelerated cases.¹⁴

Under the condition for admissibility of an accelerated proceeding, a person should be arrested and turned over to a court with a motion to hear a case in the accelerated mode within 48 hours. However, the legislator admits the possibility of abandoning arrest and turning over a perpetrator to a court, as well as releasing an arrested perpetrator and settling for obliging him/her in both cases to appear before a court in a fixed venue and time within 72 hours from the moment he/she was apprehended or turned over to the police (517b § 3 CPP). The *ratio legis* for this solution is dictated by the trial economics. It aims to minimise the costs of keeping an arrested person in custody and bringing them to a court in a situation when it is not necessary to conduct a case in the accelerated mode. Taking into consideration that, as a rule, the accused is not obliged to take part in a trial and that most often the circumstance of arrest or apprehension decide that a the accused admits the commission of an offence, giving up custody seems to be justified. What also

¹⁴ Regulation of the Minister of Justice of 23 June 2015 concerning the way of providing the accused with the assistance of counsel in an accelerated proceeding lays down the rules for such service (Journal of Laws of 2015, item 920).

matters is the need to minimise coercive measures and to limit them to those that are procedurally indispensable.

The statute limits the possibility of giving up bringing a perpetrator to a court in case of the commission of a hooliganism-related act. It is admissible exceptionally if the circumstances imply that a perpetrator will appear before a court in a fixed venue and time and will not hamper a proceeding in another way. This limitation is based on the assumption that a hooliganism-related act may influence a perpetrator's procedural attitude. It is due to the fact that if an act is committed with flagrant disregard for the legal order, it is also difficult to exclude a perpetrator's obstructive conduct in the course of a trial.

In literature, it is rightly pointed out that, although the fear of hampering a proceeding as a negative condition for release from custody concerns only hooliganism-related offences, the objectives dictate that it should also be applied to other offences. Release of a perpetrator from custody is justified in any case when there is a justified assumption that a perpetrator, being at large, will appear before a court and will not hamper a proceeding in another unlawful way. However, if there is a fear that a perpetrator will not, regardless of whether it concerns a hooliganism-related act or not, a proceeding under Article 517b § 3 CPP becomes groundless.¹⁵

Obligatory bringing a perpetrator to a court after apprehension referred to in Article 517b § 1 CPP may also be abandoned provided that a perpetrator's participation in all court's activities in which he/she has the right to participate is ensured; in particular, it concerns giving explanations with the use of technical devices that make it possible to conduct those activities at a distance but with the simultaneous direct broadcast of vision and sound (Article 517b § 2a CPP).¹⁶

A specific condition for admissibility of the accelerated mode is a forecast of a penalty that can be imposed. The legislator did not express it explicitly. Article 517g § 3 CPP only indicates that if based on the circumstances revealed after a trial started, a court forecasts a possible penalty exceeding two years' imprisonment, it shall decide to apply a preventive measure and refer the case to a prosecutor in order to conduct a preparatory proceeding in accordance with general rules. The situation unambiguously excludes the possibility of a further accelerated proceeding. That is why the forecast of a penalty is sometimes treated as a negative condition for this mode.¹⁷

Although this provision concerns the stage after the initiation of a trial and circumstances revealed in the course of it, the literature rightly points out that it would be hard to approve of a situation in which a similar assessment was not carried out at the earlier stages of a proceeding, i.e. by a police officer, a prosecutor or finally a judge still before the initiation of a trial. The circumstances that justify a penalty exceeding the limit laid down in Article 517g § 3 CPP may also be revealed

¹⁵ Grzegorzcyk, T., 'Nowy model postępowania przyspieszonego...', op. cit., p. 12.

¹⁶ For more see Sowiński, P.K., 'Szybciej, ale czy lepiej...', op. cit., pp. 199–206; Świątłowski, A., 'Odmiejscowienie, dwumiejscowość czy zdalność? Nowy fajerwerk w polskim procesie', in: Kopeć, M. (ed.), *Prawnokarna ochrona...*, op. cit., pp. 189–197.

¹⁷ Grzegorzcyk, T., in: Grzegorzcyk, T., Tylman, J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa, 2014, p. 914.

earlier and then they should already lead to immediate abandonment of a motion to hear a case in an accelerated proceeding.¹⁸ On the other hand, in a situation when such a penalty is forecast after a motion is lodged to a court but before the initiation of a trial, it is admissible to refer a case to a session in order to issue a decision in accordance with the mode laid down in Article 339 § 3 CPP and refer a case to a prosecutor in order to conduct a preparatory proceeding in accordance with general rules.¹⁹

Article 517g § 3 CPP concerns a forecast of a possible penalty exceeding two years' imprisonment. Therefore, it concerns a forecast of a penalty that can be imposed on the particular accused in the legal and actual circumstances of a given case. The provision is not applicable to an act carrying a penalty exceeding two years' imprisonment,²⁰ but an act for the commission of which such a penalty can be imposed. Thus, since it concerns a potential possibility of imposing a particular penalty, a real penalty that may be imposed decides and not a penal threat. What counts is the type of penalty and how severe it is. It must be a penalty of deprivation

¹⁸ Cieślak, W., 'Postępowanie przyspieszone', in: Prusak, F. (ed.), *System prawa karnego....*, op. cit., Warszawa, 2015, p. 246.

¹⁹ Thus also Eichstaedt, K., in: Świecki, D., *Komentarz do kodeksu postępowania karnego, Vol. II*, Warszawa, 2022, p. 580.

²⁰ The term is commonly recognised as a synonym of "statutory threat", i.e. a threat laid down in the provision determining an offence. For more on the differentiation between the terms: "penalty severity", "penalty risk" or "penalty threat" see the Supreme Court resolutions: of 19 March 1970, VI KZP 27/70, OSNKW 1970, No. 4–5, item 33; of 29 July 1970, VI KZP 27/70, OSNKW 1970, No. 10, item 116; of 29 July 1970, VI KZP 32/70, OSNKW 1970, No. 10, item 117; of 20 September 1973, VI KZP 28/73, OSNKW 1973, No. 12, item 152; of 18 September 1975, VI KZP 2/75, OSNKW 1975, No. 10–11, item 135; of 29 March 1976, VI KZP 46/75, OSNKW 1976, No. 4–5, item 53; of 21 May 1976, VII KZP 6/76, OSNKW 1976, No. 7–8, item 88; of 26 January 1978, VII KZP 53/77, OSNKW 1978, No. 2–3, item 18; joined Criminal and Military Chambers resolution of 22 December 1978, VII KZP 23/77, OSNKW 1979, No. 1–2, item 1; resolution of seven judges of the Supreme Court of 7 August 1982, VII KZP 19/82, OSNKW 1982, No. 10–11, item 68; the Supreme Court resolutions: of 20 May 1992, I KZP 16/92, OSNKW 1992, No. 9–10, item 65; of 16 March 1999, I KZP 4/99, OSNKW 1999, No. 5–6, item 27; of 15 April 1999, I KZP 7/99; of 13 May 1999, I KZP 16/99; the Supreme Court judgement of 22 September 1999, III KKN 195/99, OSNKW 1999, No. 11–12, item 73; the Supreme Court resolution of 25 October 2000, I KZP 30/00, OSNKW 2000, No. 11–12, item 97; the Supreme Court rulings: of 11 February 2004, III KK 304/03; of 26 May 2004, V KK 67/04; of 8 December 2004, V KK 344/04, PS 2005, No. 3, p. 104; Wolter, W., 'Glosa do uchwały 7 sędziów SN z dnia 29 marca 1976 r., sygn. VI KZP 46/75', *Nowe Prawo*, 1976, No. 9, p. 1338; Daszkiewicz, K., *Nadzwyczajne złagodzenie kary*, Warszawa, 1976, pp. 10–25; Kabat, A., 'Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r., sygn. VI KZP 55/85', *Nowe Prawo*, 1987, No. 1, pp. 116–118; Cwiąkalski, Z., 'Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r., sygn. VI KZP 55/85', *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1988, No. 1, item 7; Janczukowicz, K., 'O pojęciu "zagrożenia kara" w świetle obowiązującego prawa karnego', *Nowe Prawo*, 1990, No. 1–3, p. 35; Rybak, J., 'Glosa do uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r., sygn. I KZP 16/92', *Orzecznictwo Sądów Polskich*, 1993, No. 9, item 171; Światłowski, A.R., 'Omówienie uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r., sygn. I KZP 16/92', *Edukacja Prawnicza*, 1994, No. 8, pp. 190–191; Hudzik, M., Kuczyńska, H., 'Glosa do postanowień SN z dnia 11 lutego 2004 r., sygn. III KK 304/03, z dnia 26 maja 2004 r., sygn. V KK 67/04, z dnia 8 grudnia 2004 r., sygn. V KK 344/04', *Przegląd Sądowy*, 2005, No. 3, p. 107. For different pinions see Nowikowski, I., 'Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 lutego 1976 r. – VI KZP 29/75', *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1979, No. 11, item 34; Buchała, K., Zoll, A., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków, 1998, p. 71.

of liberty for more than two years; not a penalty of at least two years but a penalty of more than two years, i.e. a penalty of deprivation of liberty for the minimum of two years and one month.

The condition in the form of the necessity of supplementing evidence (Article 517g § 2 CPP) is similar in nature. It is due to the fact that if, based on the circumstances revealed after the initiation of a trial, a court states that there is a need to supplement an evidence examination proceeding but performing necessary activities during a court proceeding would cause considerable difficulties, a court shall refer a case to a prosecutor in order to conduct a preparatory proceeding in accordance with general rules and notifies the aggrieved of that. Thus, this circumstance is a condition not for admissibility but continuation of an accelerated proceeding. It is aimed at assessing whether a preparatory proceeding obtained the objectives laid down in 297 § 1 CPP, including first of all whether the circumstances of a case were explained (Article 297 § 1 (4) CPP) and whether sufficient evidence was collected, protected and recorded for a court (Article 297 § 1 (5) CPP). Shortages may consist not only in gaps in the evidence material collected at the stage of a preparatory proceeding but also in defective performance of some procedural activities.

2. ACCELERATED PROCEEDINGS IN FOREIGN LAW

The idea of accelerating and deformalizing a penal proceeding is not unknown to foreign legislations. For example, in Portuguese Code of Penal Procedure²¹ adopted by means of Decree No. 78/87 of 17 February 1987,²² one of the special proceedings is a summary proceeding (*processo sumário*) regulated in Book VII “On special proceedings”, Title I “On summary proceedings”. In accordance with Article 381(1) PCPP, a summary proceeding is applied to persons arrested in the act of committing an offence carrying a penalty of imprisonment not exceeding five years. The mode is applied in case a perpetrator is arrested by court or police authorities, or any other person for a period not exceeding two hours provided that the perpetrator is turned over to court or police authorities, which next write a short report of that fact. Pursuant to Article 382(2) PCPP, this proceeding is also applied to a person arrested in the act of committing an offence carrying a penalty of imprisonment not exceeding five years if the prosecution assumes in the indictment that in a given case it is not necessary to impose a penalty of imprisonment exceeding five years. In the judicature, it is unanimously assumed that the conduction of this proceeding in violation of the above-mentioned requirements results in its invalidity.²³

The Portuguese procedure also introduces a definition of *flagrante delicto*/blazing offence. In accordance with Article 256 PCPP, it is an offence that is just

²¹ Hereinafter referred to as “PCPP”.

²² Decreto-Lei n.º 78/87, de 17 de Fevereiro, Código de processo penal, Diário da República n.º 40/1987, Série I de 1987-02-17.

²³ Acórdão do Tribunal da Relação de Évora de 30-06-2015, <http://www.dgsi.pt/jtre.nsf/134973db04f39bf2802579bf005f080b/064408f9847def6280257e7d0030fff5?OpenDocument> [accessed on: 23.08.2019].

being committed or has just been committed, and a perpetrator is being chased by any person or has objects or signs clearly indicating that he/she has committed an offence or participated in it. In case of a persistent offence, the state of committing an offence maintains if there are circumstances clearly indicating that an offence is being committed and a perpetrator is taking part in it.²⁴

In accordance with the content of Article 255(1) PCPP, in case of a blazing offence carrying a penalty of imprisonment, any court or police authorities shall arrest a perpetrator. Any person shall have this power if the authorities are not present and cannot be called on time. In case of a citizen's arrest, a person involved in apprehension without delay shall turn an offender over to the authorities, which write a short report on the event (Article 255(2) PCPP). In case of an offence the prosecution of which depends on notification, custody should be maintained provided that after the arrest the right to notify was exercised (Article 255(3) PCPP). In case of offences the prosecution of which depends on private accusation, a perpetrator is not arrested but his/her identity shall be determined (Article 255(4) PCPP).

On the other hand, in Spain, penal procedure is regulated in Royal Decree of 14 September 1882,²⁵ adopting Act on Penal Procedure,²⁶ one of special proceedings is a summary proceeding (*procedimiento abreviado*) regulated in Book IV "On special proceedings", Title II "On summary proceedings". In accordance with Article 757 SCPP, this proceeding is applicable to offences carrying a penalty of imprisonment not exceeding nine years or any other exclusive, joint or alternative penalty regardless of its severity or time of service.

Another type of special proceeding consists in a proceeding aimed at fast adjudication on given offences (*juicio rápido*) regulated in Book IV "On special proceedings", Title III "On proceedings aimed at fast adjudication on given cases". In accordance with the content of Article 795 SCPP, this proceeding is applicable to preparatory and court proceedings in case of offences carrying a penalty of imprisonment not exceeding five years or any other exclusive, joint or alternative penalty not exceeding ten years²⁷ provided that a penal proceeding was initiated based on a police officer's official report²⁸ and the court police arrested a person and turned him/her over to a court being on duty, or without arrest, called a person to appear before a court being on duty. The proceeding is intended for application

²⁴ Conselho Consultivo da PGR, n° 54/1998, in DR, II Série de 28–04–1999.

²⁵ Real Decreto de 14 de septiembre de 1882, aprobatorio de la Ley de Enjuiciamiento Criminal (Gaceta de 17 de septiembre de 1882).

²⁶ Hereinafter referred to as "SCPP".

²⁷ In literature, it is assumed that it concerns an abstract threat of punishment, Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.L., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III. Proceso Penal*, Valencia, 2004, p. 585; see also Tosza, S., 'Postępowanie przyspieszone w hiszpańskiej procedurze karnej. Wybrane zagadnienia', *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 2007, No. 2, p. 243.

²⁸ A police officer's report is a public document equivalent to notification of an offence commission (Article 297 of the cited act) but also constitutes evidence if it contains objective data that can be verified: signing a report a police officer becomes a witness (for more see Sánchez Rodríguez, J.M., *Atestado policial: algo más que denuncia*, <https://noticias.juridicas.com/conocimiento/articulos-doctrinales/4510-atestado-policial-algo-mas-que-unadenuncia/> [accessed on: 22.08.2019]).

to petty offences and that is why the criteria for its adoption include, inter alia, exposure to punishment.²⁹

Moreover, any of the following circumstances must occur: a perpetrator was caught red-handed; a case concerns one of the offences listed in the procedure statute, it can be assumed that a proceeding is not going to be complicated.

A blazing offence is recognised when a perpetrator is caught in the act of committing or just after having committed an act.³⁰ It does not only concern a perpetrator arrested in the moment of committing an offence, including the stage of attempting to commit it,³¹ but also a perpetrator arrested or being chased just after its commission provided that a chase is continued and has not stopped due to the fact that a perpetrator is not within the reach of persons chasing him/her. a perpetrator of a blazing offence is also one who just after its commission has the property, tools or signs that make it possible to presume his/her participation in an offence.

Even when a perpetrator has not been caught in *flagranti delicto*, an accelerated proceeding may be carried out in cases concerning offences such as: body injury, coercion, threat or regular physical violence committed to the detriment of persons indicated in Article 173 (2) SCC³²; theft; theft with the use of force, violence or threat; appropriation of a vehicle with the use of force, violence or threat; acts against safety in road traffic; damage to someone else's property (Article 263 SCC); acts against public health under Article 368 SCC³³; acts concerning intellectual and industrial property listed in Article 270 SCC,³⁴ Article 273 SCC,³⁵ Article 274 SCC³⁶ and Article 275 SCC.³⁷ It is a closed catalogue. It is composed of offences frequently committed. It is also aimed at fast response especially to the phenomenon of domestic violence.³⁸

In addition, an accelerated proceeding is admissible in cases in which it can be assumed that a preparatory proceeding will be uncomplicated and short. However,

²⁹ Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.L., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., p. 584.

³⁰ This refers to the "directness in terms of time" – see Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.L., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., p. 586.

³¹ Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.L., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., p. 586.

³² Hereinafter referred to as "SCC". It concerns a present or former spouse or a person in a similar emotional relationship, even if they do not reside together, descendants, ascendants, siblings, step-siblings, one's own or a spouse's adopted children or relatives, or persons residing together, or minors or handicapped persons who require special protection who reside together with a perpetrator or are under his/her care, authority or guardianship or actual care of a spouse or a person residing together, or a protected person being in any other relationship within an integrated family unit, as well as persons who due to their special vulnerability are subject to care in public or private facilities.

³³ Growing, trafficking in, promoting, and facilitating the use of illegal drugs, intoxicating or psychotropic substances, or the possession of them.

³⁴ Plagiarism, distribution and economic exploitation of someone else's work to obtain profits.

³⁵ Production and import of patented goods without a patent holder's permission.

³⁶ Brand copying.

³⁷ Unlawful use of geographical indication.

³⁸ See Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.L., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., p. 587.

the mode is inadmissible in a situation when a preparatory proceeding is made secret and when there is a link between offences of which at least one does not qualify for hearing in this mode. Then, the provisions concerning a summary proceeding and, in case there are no such provisions in force, the provisions on standard proceedings can be applied.³⁹

In the German penal procedure, an accelerated proceeding (*Beschleunigtes Verfahren*) is regulated in Chapter 2a of Book VI Code of Penal Procedure⁴⁰ (§ 417–420 GCPP). It is admissible if a case qualifies for immediate hearing due to uncomplicated actual state and unambiguity of the evidence collected (§ 417 GCPP). An additional requirement consists in a forecast of a penalty, which in case of imprisonment cannot exceed one year. However, liberty sanctions can be imposed. In a situation when it is predicted that the imprisonment sentence may account for at least six months, a court is obliged to appoint counsel ex officio if a perpetrator has not chosen one's own (§ 418 (4) GCPP). a trial is conducted immediately or in a short time with no need to issue a decision on a trial instigation. The period between the moment when a motion to hear a case in the accelerated mode is lodged and the appointment of a trial cannot exceed six weeks.

Due to the uncomplicated nature of cases heard in the accelerated mode, the German procedure statute stipulates many simplifications within a conducted proceeding in relation to a trial conducted in the standard mode. For example, it is admissible to abandon interrogation and reading reports of testimonies and written declarations of witnesses, expert-witnesses, co-accused persons, as well as official declarations (§ 420 GCPP). It is also not necessary to deliver an indictment; in such a case, the significant content of the indictment is included in the files the moment a trial starts (§ 418 (3) GCPP).

Paragraph 128b GCPP stipulates a self-standing requirement for the arrest of a perpetrator caught red-handed or in a chase by the prosecution or the police, provided that the application of the accelerated mode is probable. Within the procedure of judicial supervision of arrest (§ 128 (1) GCPP), a judge either orders to release an arrestee or, on a prosecutor's motion or ex officio, rules temporary detention, which in case of a person arrested in order to apply the accelerated mode cannot exceed one week from the act of arrest.

The French penal procedure stipulates the so-called *comparution immédiate*, which can be translated as 'immediate appearance'. In practice, the mode stipulates the possibility of bringing the accused before a court immediately, and it is laid down in the French Code of Penal Procedure⁴¹ in Article 393–397-7. The procedure allows for fast sentencing and is applied in simple and obvious cases in which the determination of facts does not require a lot of labour input.⁴² a proceeding of immediate bringing of a perpetrator before a court is instigated on a prosecutor's appropriate motion to hear a case in the accelerated mode. Provided that the accused gives consent for

³⁹ Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.L., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., p. 583.

⁴⁰ Hereinafter referred to as "GCPP".

⁴¹ Hereinafter referred to as "FCPP".

⁴² Mathias, É., *Procédure pénale*, Bréal, 2007, p. 120.

its application, the mode means the hearing of a case within one working day from an offence commission, and in case a perpetrator refuses to give consent, a court's session is set within the period from two weeks up to four months depending on the type of a matter.⁴³

The application of the mode of bringing a perpetrator before a court immediately requires the fulfilment of the following requirements: charges provided must be sufficient to bring a perpetrator before a court (Article 395 first sentence FCPP); a predicted penalty of imprisonment must account for at least two years, and in case of catching a perpetrator in a blazing offence (*délit flagrant*), more than six months (Article 395 second sentence FCPP); a case cannot concern minors, press offences, political offences or offences the prosecution of which is stipulated in special statute (Article 397-6 FCPP).⁴⁴

In French literature, it is pointed out that the so-called mode of bringing a perpetrator before a court immediately is in fact more oppressive than a standard criminal and misdemeanour proceeding. The mode, although it is efficient, should be applied in extraordinary situations; however, it is commonly applied in urban areas.⁴⁵ Its critics point out that there is no space in it for the individualisation of punishment, the essential element of which consists in e.g. a perpetrator's criminal record, and because of that the accelerated procedure is often described as "*machine à emprisonner*", which means that it is perceived as a tool to quickly imprison the accused.⁴⁶ Attention is also drawn to the lack of full guarantees of the right to counsel because, taking into account a short time before a trial, even obligatory assistance of counsel for the defence does not guarantee full exercise of the rights of the accused in this area.⁴⁷

In the Belgian penal procedure, the mode of bringing a perpetrator before a court immediately (*comparution immédiate*) was introduced by means of Act of 28 March 2000.⁴⁸ Like in France, the mode was aimed at adjudicating on a matter without delay and was applicable to simple cases with an uncomplicated actual and legal state. The requirement for the application of an accelerated proceeding was the threat of a penalty of imprisonment for a period from one year to ten years and the issue of a warrant for a perpetrator's arrest or his/her conditional release by an investigating judge. Apart from that, the circumstances of a case could not raise

⁴³ Rogacka-Rzewnicka, M., *Oportunizm i legalizm ścigania przestępstw w świetle współczesnych przeobrażeń procesu karnego*, Warszawa, 2007, p. 169.

⁴⁴ Also see Berthel, L., 'Postępowanie przyspieszone we Francji', *Prawo Europejskie w Praktyce*, 2008, No. 2, p. 27.

⁴⁵ See Christin, A., *Comparutions immédiates. Enquête sur une pratique judiciaire*, Paris, 2008, pp. 59–74.

⁴⁶ Report presented to the French Senate: Zocchetto, F., *Juger vite, juger mieux? Les procédures rapides de traitement des affaires pénales, état des lieux*, available online: <https://www.senat.fr/rap/r05-017/r05-017.html> [accessed on: 3.09.2019].

⁴⁷ Hodgson, J., *French Criminal Justice: a Comparative Account of the Investigation and Prosecution of Crime in France*, Oxford, 2005, p. 130; also see Berthel, L., 'Postępowanie przyspieszone...', op. cit., pp. 29–30.

⁴⁸ The Belgian Monitor: <http://www.ejustice.just.fgov.be> [accessed on: 2.09.2018].

any doubts and evidence should be collected by a prosecutor or collected within a month from an act commission.⁴⁹

As a result of the Belgian Constitutional Court judgement of 28 March 2002, many provisions of the new statute were repealed, in particular due to their discriminatory nature because of the different treatment of persons held in custody and those conditionally released. In addition, the Court stated that the new procedure of bringing a perpetrator before a court immediately does not provide the accused with time and possibilities necessary to prepare the defence guaranteed in Article 6 of the European Convention on Human Rights, which stipulates the right to a fair trial.⁵⁰ After some legislative changes, special penal chambers applying the procedure of bringing a perpetrator before a court immediately operate only in the region of Brussels and Ghent, but it is planned to introduce them in the whole country.⁵¹

Accelerated proceedings also exist in the penal procedure of Bulgaria, the Republic of Albania and Moldova. The requirements for the application of the mode include, inter alia, such circumstances as: arrest in flagrante delicto or in a chase started directly afterwards; recognition of obvious signs on a perpetrator's body or clothes indicating the commission of an act; self-denunciation and confessing to committing an act, or the identification of a perpetrator by the aggrieved or a witness.⁵²

CONCLUSIONS

The above comparative presentation of the examples proves that the tendencies to accelerate proceedings in cases with an uncomplicated actual and legal state are evident. It is most often connected with the fact of catching a perpetrator in flagrante delicto or with circumstances undoubtedly indicating his/her perpetration. Narrowing the possibility of applying the accelerated mode to a given category of matters is also a rule. Also limitations concerning the type and severity of a penalty that can be imposed in an accelerated proceeding are quite often introduced. What is also typical is the need to provide the accused with access to counsel for the defence, which is in particular important in the context of reduction of a series of procedural guarantees resulting from the dynamics of an accelerated proceeding.

The presented examples indicate that the Polish procedure statute does not show any special specificity in comparison with the regulations in foreign jurisdictions. The requirements for admissibility of the Polish accelerated procedure, both from the comparative perspective and in the context of proposals *de lege ferenda*, are developed in an optimal way. They are composed of limitations concerning the

⁴⁹ <http://www.justice-en-ligne.be/article650.html> [accessed on: 2.09.2019].

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ <https://www.7sur7.be/belgique/une-procedure-de-comparution-immediate-dans-tout-le-pays-aaabfb7e/> [accessed on: 2.09.2019].

⁵² For more see Cieślak, W., 'Postępowanie przyspieszone', in: Prusak, F. (ed.), *System prawa karnego....*, op. cit., pp. 215–216.

subject matter of the process (determined catalogue of cases, forecast of a penalty as a negative condition), as well as some evidence-related circumstances (catching a perpetrator in flagrante delicto, referring a case for supplementing the evidence collection proceeding). The accelerated mode is first of all conditioned by well-established institutions that have existed in the Polish penal procedure for dozens of years in the form of apprehension and arrest. Most interpretational dilemmas and problems connected with the requirements for its application, occurring especially at the initial stage of being in force, have been explained in case law and literature.

However, the assessment whether the way in which the course of an accelerated proceeding was regulated provides the accused with an appropriate level of procedural guarantees composing the right to counsel for the defence constitutes a totally different thread. It is not a problem characteristic of only Polish legal regulations. Similar doubts are raised in the jurisprudence of other countries (France, Belgium, Spain). The deficit in the right to defence that results from the concentration of procedural activities in a short period is most often compensated by facilitating access to the assistance of counsel for the defence or the imposition of some obligations on courts.

At the same time, one can observe a tendency that, as it seems, may be also noticed in the context of Polish regulations. It consists in a typical evolution of the attitude to the idea of a separate mode assuming bringing a perpetrator before a court immediately: from a clearly sceptical, if not critical, attitude to this type of solutions at the beginning to the acceptance or even complete approval of them. The assessment of the accelerated procedure most often depends on which perspective is adopted: of the prosecution, defence or adjudication. This is what most often leads to different opinions usually exposing contradictory values (deformalizing a proceeding, accelerating it, the right to counsel for the defence and a fair trial). However, the speed of penal response is certainly a value that cannot be ignored, especially in the context of technical progress, which more and more often translates into the efficiency of court proceedings.

BIBLIOGRAPHY

- Bafia, J., Bednarzak, J., Fleming, M., Kalinowski, S., Kempisty, H., Siewierski, M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa, 1971.
- Bereźnicki, M., 'Działanie z błahego powodu jako przesłanka warunkująca chuligański charakter czynu', *Palestra*, 1968, No. 6.
- Berthel, L., 'Postępowanie przyspieszone we Francji', *Prawo Europejskie w Praktyce*, 2008, No. 2.
- Bojarski, T., 'Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 1973 r.', VI KZP 26/73, *Państwo i Prawo*, 1974, issue 6.
- Buchała, K., 'Glosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r.', VI KZP 2/75, *Państwo i Prawo*, 1976, issue 8–9.
- Buchała, K., Zoll, A., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków, 1998.
- Christin, A., *Comparutions immédiates. Enquête sur une pratique judiciaire*, Paryż, 2008.
- Cieślak, W., 'Obrona trybu przyspieszonego – czyli niezależność według prof. dr. hab. Piotra Kruszyńskiego', *Palestra*, 2015, No. 7–8.

- Cieślak, W., 'Postępowanie przyspieszone', in: Prusak, F. (ed.), *System prawa karnego procesowego. T. XIV. Trybyby szczególne*, Warszawa, 2015.
- Cychosz, P., Zimmermann, S., 'Funkcjonowanie nowego trybu przyspieszonego. Sprawozdanie z badań', *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 2008, No. 1.
- Ćwiakalski, Z., 'Głosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r.', sygn. VI KZP 55/85, *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1988, No. 1, item 7.
- Ćwiakalski, Z., Tarnawski, M., 'Głosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r.', VI KZP 2/75, *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1976, issue 10.
- Darmorost-Sierocińska, E., 'Zwalczanie przestępczości o charakterze chuligańskim – powrót do przeszłości droga ku przyszłości?', *Gazeta Sądowa*, 2006, No. 2.
- Daszkiewicz, K., *Nadzwyczajne złagodzenie kary*, Warszawa, 1976.
- Dudzik, B., 'Postępowanie przyspieszone w Kodeksie postępowania karnego', *Prokurator*, 2007, No. 1.
- Dziedzic, K., 'Postępowanie przyśpieszone na przykładzie Sądu Rejonowego w Kłodzku', *Przegląd Więziennictwa Polskiego*, 2008, No. 61.
- Eichstaedt, K., 'Postępowanie przyspieszone', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 6.
- Falandysz, L., 'Czynnik nietrzeźwości w przestępstwie o charakterze chuligańskim', *Problemy Alkoholizmu*, 1967, No. 8.
- Fingas, M., 'Wokół problemu fakultatywności inicjowania trybu przyspieszonego', *Zeszyty Studenckie Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego*, 2008.
- Franczak, J., 'Gwarancje rzetelnego procesu a postępowanie przyspieszone w polskim procesie karnym (zagadnienia wybrane)', *Studia Iuridica, Lublinensia*, 2010, Vol. XIII.
- Frankowski, S., 'Głosa do postanowienia SN z dnia 29 grudnia 1969 r.', *Rw 1415/69, Państwo i Prawo*, 1972, issue 1.
- Frankowski, S., 'Przestępstwo o charakterze chuligańskim', *Państwo i Prawo*, 1965, issue 8–9.
- Gaberle, A., 'Zasada trafnej reakcji na przestępstwo a postępowanie uproszczone, przyspieszone i nakazowe', in: Waltoś, S., Doda, Z., Światłowski, A., Rybak, J., Wrona, Z. (eds.), *Problemy kodyfikacji prawa karnego. Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka*, Kraków, 1993.
- Gliniecki, W., 'Przyspieszanie i usprawnianie postępowania karnego a ochrona interesów pokrzywdzonego', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 2.
- Góral, R., 'Czy chuligaństwo dorosłych jest fikcją prawną?', *Problemy Alkoholizmu*, 1968, No. 7–8.
- Grzegorzczak, T., 'Nowy model postępowania przyspieszonego w sprawach karnych', *Prokuratura i Prawo*, 2010, No. 4.
- Grzegorzczak, T., Tylman, J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa, 2014.
- Grzegorzczak, T., 'Wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym jako surrogat aktu oskarżenia', in: Gerecka-Żołyńska, A., Górecki, P., Paluszkiewicz, H., Wiliński, P. (eds.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi S. Stachowiakowi*, Warszawa, 2008.
- Grzeszczyk, W., *Postępowanie przyspieszone. Zbiór przepisów*, Warszawa, 2007.
- Grzeszczyk, W., 'Przebieg postępowania przyspieszonego – po nowelizacji k.p.k.', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 4.
- Grzeszczyk, W., 'Przesłanki postępowania przyspieszonego w nowej postaci', *Prokuratura i Prawo*, 2007, No. 3.
- Hanausek, T., 'Chuligaństwo jako potencjalny czynnik kryminogenny', *Problemy Kryminologii*, 1969, No. 77.
- Hodgson, J., *French Criminal Justice: a Comparative Account of the Investigation and Prosecution of Crime in France*, Oxford, 2005.
- Hofmański, P. (ed.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa, 1999.

- Hofmański, P., 'Po co nam "nowe" postępowanie przyspieszone?', in: Krajewski, K. (ed.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Prof. A. Gaberle*, Warszawa, 2007.
- Hofmański, P., Sadzik, E., Zgryzek, K., *Kodeks postępowania karnego*, Vol. III, Warszawa, 2007.
- Hudzik, M., Kuczyńska, H., 'Glosa do postanowień SN z dnia 11 lutego 2004 r., sygn. III KK 304/03, z dnia 26 maja 2004 r., sygn. V KK 67/04, z dnia 8 grudnia 2004 r., sygn. V KK 344/04', *Przegląd Sądowy*, 2005, No. 3.
- Jakubowski, J., 'Z problematyki metodologicznej badań prawnoporównawczych', *Państwo i Prawo*, 1963, No. 7.
- Janczukowicz, K., 'O pojęciu "zagrożenia karą" w świetle obowiązującego prawa karnego', *Nowe Prawo*, 1990, No. 1-3.
- Jaros-Skwarczyńska, J., Skwarczyński, H., 'Postępowanie przyspieszone jako nowy instrument w pracy organów ścigania i sądów', *Edukacja Prawnicza*, 2007, No. 1; *Monitor Prawny*, 2007, No. 2.
- Jeż-Ludwichowska, M., Kala, D., 'Postępowanie przyspieszone – analiza rozwiązań ustawowych', in: Nowikowski, I. (ed.), *Problemy stosowania prawa sądowego. Księga ofiarowana Profesorowi Edwardowi Skrętowiczowi*, Lublin, 2007.
- Kabat, A., 'Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r., sygn. VI KZP 55/85', *Nowe Prawo*, 1987, No. 1.
- Kabat, A., 'Glosa do uchwały SN z dnia 27 sierpnia 1972 r., VI KZP 57/71', *Nowe Prawo*, 1973, No. 6.
- Kala, D., 'Postępowanie przyspieszone a standardy rzetelnego procesu', in: Kala, D. (ed.), *Praworządność i jej gwarancje*, Warszawa, 2009.
- Kasiński, J., 'Usprawnienie postępowania przyspieszonego w wyniku nowelizacji kodeksu postępowania karnego', in: Kasprzak, J., Młodziejowski, B. (eds.), *Wybrane problemy procesu karnego i kryminalistyki*, Olsztyn, 2010.
- Kaucz, A., Myrna, B., 'Postępowanie przyspieszone i kilka uwag na tle jego stosowania', in: Bogunia, L. (ed.), *Problemy prawa karnego*, Vol. XXV, Wrocław, 2009.
- Kempara, E., 'Kilka uwag o chuligańskim charakterze przestępstw przeciwko karności', *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, 1968, No. 2.
- Kmiecik, R., 'Kwestia pocztytalności oskarżonego w postępowaniu przyspieszonym', *Prokuratura i Prawo*, 2017, No. 5.
- Kochanowski, J., 'Reakcja na drobne przestępstwa musi być szybka', *Rzeczpospolita*, 2007, No. 63.
- Kołodziejczyk, A., 'Postępowanie przyspieszone (uwagi krytyczne)', *Prokuratura i Prawo*, 2008, No. 7-8.
- Komorniczak, W., 'Czy istnieją "pobudki chuligańskie"?', *Gazeta Sądowa i Penitencjarna*, 1970, No. 24.
- Kosonoga, J., 'Glosa do uchwały Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 r., sygn. I KZP 7/04', *Prokuratura i Prawo*, 2005, No. 2.
- Kosowski, J., 'Pouczenie pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym', in: Gil, D. (eds.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa, 2012.
- Kostrzewa, H., 'Rozważania na temat chuligaństwa', *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, 1965, No. 2.
- Kowalska, L., 'Zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwa o charakterze chuligańskim w odniesieniu do nieletnich', *Nowe Prawo*, 1968, No. 11.
- Kruszyński, P., 'Ocena zmian legislacyjnych w zakresie postępowania przyspieszonego', in: Rejman, G., Bieńkowska, B.T., Jędrzejewski, Z., Mierzejewski, P. (eds.), *Problemy prawa i procesu karnego. Księga poświęcona pamięci prof. A. Kaftala*, Warszawa, 2008.

- Kubala, W., 'Działanie w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiście błałego powodu', *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, 1977, No. 1.
- Kubala, W., 'Glosa do wyroku SN z dnia 7 maja 1974 r., Rw 236/74', *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1975, (9).
- Kubala, W., 'Znamie "publicznie" w ujęciu kodeksu karnego', *Nowe Prawo*, 1976, No. 3.
- Kubec, Z., 'Chuligaństwo w świetle wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1966 r.', *Problemy Alkoholizmu*, 1966, No. 11–12.
- Kudrelek, J., 'Postępowanie przyspieszone na etapie czynności przesadowych', *Policja*, 2008, No. 1.
- Kudrelek, J., 'Postępowanie przyspieszone w stadium sądowym', *Policja*, 2008, No. 2.
- Kudrelek, J., 'Propozycje zmian w trybie przyspieszonym', *Policja*, 2009, No. 3.
- Marczuk, M., 'Sądy 24-godzinne już latem. Wymiar sprawiedliwości. Obrońcy z urzędu', *Gazeta Prawna*, 2006, No. 64.
- Mathias, É., *Procédure pénale*, Bréal, 2007.
- Młynarczyk, Z., 'Z badań nad problematyką przestępczości o charakterze chuligańskim', *Problemy Kryminologii*, 1967, No. 66.
- Momot, S., Ważny, A., 'Postępowanie przyspieszone w praktyce', *Prokuratura i Prawo*, 2009, No. 11–12.
- Montero Aroca, J., Gómez Colomer, J.M., Montón Redondo, A., Barona Vilar, S., *Derecho jurisdiccional III. Proceso Penal*, Valencia, 2004.
- Morawski, J., 'Chuligaństwo – anatomia pojęcia', *Gazeta Sądowa i Penitencjarna*, 1970, No. 16.
- Morawski, J., *Przestępczość o charakterze chuligańskim młodocianych*, Warszawa, 1975.
- Morawski, J., 'Przyczynek do etiologii przestępczości chuligańskiej', *Problemy Alkoholizmu*, 1970, No. 3.
- Nowicki, K., 'Postępowanie przyspieszone. Uwagi de lege lata i de lege ferenda', in: Bogunia, L. (ed.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, Vol. XXIII, Wrocław, 2008.
- Nowikowski, I., 'Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 lutego 1976 r. – VI KZP 29/75', *Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych*, 1979, No. 11, item 34.
- Obuchowski Sz., 'Postępowanie przyspieszone w świetle lipcowej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego', *Palestra*, 2016, No. 11.
- Osiadacz, Z., 'Przestępstwa o charakterze chuligańskim rozpoznawane w trybie przyspieszonym', *Zeszyty Problemowo-Analityczne*, 1971, No. 20.
- Paluszkiewicz, H., 'Kilka uwag o konsensualizmie w postępowaniu przyspieszonym', in: Przyborowska-Klimczak, A., Tarach, A. (eds.), *Iudicium et Scientia. Księga Jubileuszowa Prof. R. Kmiecika*, Warszawa, 2011.
- Paluszkiewicz, H., 'Sytuacja pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym', in: Gil, D. (ed.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa, 2012.
- Paprzycki, L.K., 'Rzetelność postępowania przyspieszonego', in: Gerecka-Żołyńska, A., Górecki, P., Paluszkiewicz, H., Wiliński, P. (eds.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Prof. S. Stachowiakowi*, Warszawa, 2008.
- Peptowski, J., 'Chuligański charakter czynów według naszego ustawodawstwa i niektórych krajów socjalistycznych', *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej w Szczytnie*, 1977, No. 4.
- Prusak, F., Sarnowski, L., Skibicki, J., *Czynniki wyróżniające przestępstwa o charakterze chuligańskim*, Bydgoszcz, 1970.
- Raczak, Z., 'Funkcjonowanie sądów 24-godzinnych w praktyce', *Przegląd Sądowy*, 2009, No. 1.
- Rogacka-Rzewnicka, M., *Oportunizm i legalizm ścigania przestępstw w świetle współczesnych przeobrażeń procesu karnego*, Warszawa, 2007.
- Rybak, J., 'Glosa do uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r., sygn. I KZP 16/92', *Orzecznictwo Sądów Polskich*, 1993, No. 9, item 171.

- Rybicki, M., 'Badania prawnoporównawcze. Ich znaczenie dla rozwoju nauk prawnych i dla praktyki', in: Łopatka, A., *Metody badania prawa*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1973.
- Rypiński, A., 'Chuligaństwo – przestępstwo kwalifikowane', *Gazeta Sądowa i Penitencyjna*, 1969, No. 13.
- Sánchez Rodríguez, J.M., *Atestado policial: algo más que denuncia*, <http://noticias.juridicas.com/conocimiento/articulos-doctrinales/4510-atestado-policial-algo-mas-que-una-denuncia/>.
- Sikora, A., Nowak, M., 'Oskarżony w trybie przyspieszonym. Odformalizowanie trybu postępowania karnego a gwarancje procesowe jednostki', in: Gil, D. (ed.), *W kierunku odformalizowania postępowania sądowego*, Lublin, 2017.
- Skupiński, J., 'Glosa do wyroku SN z dnia 17 lipca 1978 r., Rw 252/78', *Państwo i Prawo*, 1979, issue 7.
- Sobczak, K., 'Tryb uproszczony i wyższe kary w jednej nowelizacji. W dyskusji nad projektem ustawy o sądach 24-godzinnych odżyje spór: szybko czy surowo', *Rzeczpospolita*, 2006, No. 34.
- Sowiński, P.K., 'Szybciej, ale czy lepiej? Ograniczenie prawa oskarżonego do obrony wynikające z "odmiejszczenia" niektórych czynności procesowych w postępowaniu przyspieszonym', in: Kopeć, M. (ed.), *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin, 2012.
- Stefański, R.A., *Środki zapobiegawcze w nowym Kodeksie postępowania karnego*, Warszawa, 1998.
- Szczotka, A., 'Postępowanie przyspieszone w procesie karnym', in: Bogunia, L. (ed.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, Vol. XXII, Wrocław, 2008.
- Szerer, M., 'Sąd Najwyższy o chuligaństwie', *Palestra*, 1965, No. 7–8.
- Szwacha, J., 'Chuligański charakter przestępstwa według nowego kodeksu karnego', *Nowe Prawo*, 1970, No. 1.
- Szwacha, J., 'Pobudki przestępstwa o charakterze chuligańskim', *Nowe Prawo*, 1966, No. 10.
- Szwacha, J., 'Pojęcie działania "publicznie" i działania "w miejscu publicznym"', *Problemy Praworządności*, 1972, No. 9.
- Szwacha, J., 'Sporne problemy na tle stosowania ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo', *Nowe Prawo*, 1965, No. 11.
- Świątłowski, A., 'Historia pewnej kompromitacji. O przywróceniu trybu przyspieszonego w sprawach o przestępstwa', in: Stańdo-Kawecka, B., Krajewski, K. (eds.), *Problemy penologii i praw człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Prof. Z. Hołdy*, Warszawa, 2011.
- Świątłowski, A., 'Odmiejszczenie, dwumiejscowość czy zdalność? Nowy fajerwerk w polskim procesie', in: Kopeć, M. (ed.), *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin, 2012.
- Świątłowski, A.R., 'Omówienie uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r., sygn. I KZP 16/92', *Edukacja Prawnicza*, 1994, No. 8.
- Tokarczyk, R.A., *Komparatystyka prawnicza*, Kraków-Lublin, 1997.
- Tosza, S., 'Postępowanie przyspieszone w hiszpańskiej procedurze karnej. Wybrane zagadnienia', *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych*, 2007, No. 2.
- Wierzbicki, W., 'Chuligaństwo w przepisach prawa karnego materialnego i procesowego', *Służba Milicji Obywatelskiej*, 1970, No. 3.
- Wiliński, P., 'Postępowanie przyspieszone – tzw. sądy 24-godzinne', in: Kołecki, H. (ed.), *Kryminalistyka i nauki penalne wobec przestępczości. Księga pamiątkowa dedykowana Prof. M. Owocowi*, Poznań, 2008.
- Wizelberg, Z., 'Kluczowe zagadnienia interpretacyjne ustawy antychuligańskiej', *Palestra*, 1966, No. 2.

- Wizelberg, Z., 'Kryteria czynu chuligańskiego na tle orzecznictwa sądowego', *Nowe Prawo*, 1965, No. 7-8.
- Wizelberg, Z., 'W poszukiwaniu formuły prawnej chuligaństwa', *Nowe Prawo*, 1966, No. 2.
- Wolter, W., 'Glosa do uchwały 7 sędziów SN z dnia 29 marca 1976 r., sygn. VI KZP 46/75', *Nowe Prawo*, 1976, No. 9.
- Wolter, W., 'Glosa do uchwały SN z dnia 10 sierpnia 1972 r., U 3/72', *Państwo i Prawo*, 1973, issue 2.
- Woźniak, K.M., 'Pokrzywdzony występkem chuligańskim a model postępowania przyspieszonego', in: Gil, D. (ed.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa, 2012.
- Wróbel, W., 'Tryb przyspieszony i występki chuligańskie w projekcie ustawodawczym', *Prokurator*, 2006, No. 3.
- Zabłocki, S., 'Deja vu, czyli to już było. Prawo karne; postępowanie przyspieszone pisane cyrylicą', *Rzeczpospolita*, 2006, No. 34.
- Zgryzek, K., 'Prawo do obrony w postępowaniu przyspieszonym – krok wstecz', in: Krajewski, K. (ed.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Kraków, 2007.
- Zocchetto, F., *Juger vite, juger mieux? Les procédures rapides de traitement des affaires pénales, état des lieux*, <https://www.senat.fr/rap/r05-017/r05-017.html>.

ACCELERATED PROCEEDINGS IN CRIMINAL CASES VIEWED FROM COMPARATIVE LAW PERSPECTIVE

Summary

The paper covers the issue of the accelerated penal procedure. It discusses conditions for the application of this mode under Polish law and presents them against the background of regulations in force in other countries, including Germany, France, Spain, Portugal and Belgium. The assumption of the study was to assess Polish legal solutions and to demonstrate the basic similarities and differences between laws of the aforesaid countries.

Keywords: criminal proceedings, special proceedings, accelerated procedure, principle of expeditious proceeding, improvement of a criminal trial

POSTĘPOWANIE PRZYSPIESZONE W SPRAWACH KARNYCH NA TLE PRAWNOPORÓWNAWCZYM

Streszczenie

Artykuł poświęcony został problematyce postępowania przyspieszonego. Omówiono w nim przesłanki zastosowania tego trybu w prawie polskim i przedstawiono je na tle regulacji przyjętych w innych krajach, w tym m.in.: Niemczech, Francji, Hiszpanii, Portugalii i Belgii. Załoženiami opracowania były: ocena polskich rozwiązań prawnych oraz wykazanie podstawowych różnic i podobieństw zachodzących pomiędzy poszczególnymi krajami.

Słowa kluczowe: postępowanie karne, szczególne postępowanie, postępowanie przyspieszone, zasada szybkości postępowania, usprawnienie procesu karnego

Cite as:

Kosonoga J. (2022) 'Accelerated proceedings in criminal cases viewed from comparative law perspective', *Ius Novum* (Vol. 16) 2, 54–75. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.13/j.kosonoga

Cytuj jako:

Kosonoga J., *Postępowanie przyspieszone w sprawach karnych na tle prawnoporównawczym*, „Ius Novum” 2022 (16) nr 2, s. 54–75. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.13/j.kosonoga

POSTĘPOWANIE PRZYSPIESZONE W SPRAWACH KARNYCH NA TLE PRAWNOPORÓWAWCZYM

JACEK KOSONOGA *

DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.13/j.kosonoga

1. UWAGI WPROWADZAJĄCE

Problematyka postępowania przyspieszonego jest bez wątpienia zagadnieniem stosunkowo często podejmowanym w literaturze¹. Zainteresowanie doktryny

* dr hab., profesor w Katedrze Prawa Karnego Uczelni Łazarskiego w Warszawie, e-mail: jacek.kosonoga@lazarski.pl, ORCID: 0000-0001-7348-944X

¹ Spośród licznych wątków problemowych poruszanych w doktrynie wskazać można chociażby na zagadnienia związane z samym charakterem prawnym tego trybu (zob. np. K. Eichstaedt, *Postępowanie przyspieszone*, Prok. i Pr. 2007, nr 6, s. 73–89; K. Nowicki, *Postępowanie przyspieszone. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, w: L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XXIII, Wrocław 2008, s. 69–78; P. Wiliński, *Postępowanie przyspieszone – tzw. sądy 24-godzinne*, w: H. KołECKI (red.), *Kryminalistyka i nauki penalne wobec przestępczości. Księga pamiątkowa dedykowana Prof. M. Owocowi*, Poznań 2008, s. 87–95) i jego modyfikacjami na skutek poszczególnych nowelizacji (zob. np. T. Grzegorzczak, *Nowy model postępowania przyspieszonego w sprawach karnych*, Prok. i Pr. 2010, nr 4, s. 6–26; W. Grzeszczyk, *Przebieg postępowania przyspieszonego – po nowelizacji k.p.k.*, Prok. i Pr. 2007, nr 4, s. 34–44; J. Kasiński, *Usprawienie postępowania przyspieszonego w wyniku nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, w: J. Kasprzak, B. Młodziejowski (red.), *Wybrane problemy procesu karnego i kryminalistyki*, Olsztyn 2010, s. 165–175; Sz. Obuchowski, *Postępowanie przyspieszone w świetle lipcowej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego*, Pal. 2016, nr 11, s. 64–79). Poruszane są również kwestie szczegółowe, dotyczące np.: pozycji oskarżonego i prawa do obrony (zob. np. P.K. Sowiński, *Szybciej, ale czy lepiej? Ograniczenie prawa oskarżonego do obrony wynikające z „odmiejscowienia” niektórych czynności procesowych w postępowaniu przyspieszonym*, w: M. Kopeć (red.), *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin 2012, s. 199–206; K. Zgryzek, *Prawo do obrony w postępowaniu przyspieszonym – krok wstecz*, w: K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Kraków 2007, s. 335 i n.), uprawnień pokrzywdzonego (zob. np. W. Gliniecki, *Przyspieszanie i usprawianie postępowania karnego a ochrona interesów pokrzywdzonego*, Prok. i Pr. 2007, nr 2, s. 59–69; J. Kosowski, *Pouczenie pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym*, w: D. Gil (red.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa 2012, s. 135 i n.; H. Paluszkiwicz, *Sytuacja pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym*, w: D. Gil (red.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa 2012, s. 125–134; K.M. Woźniak, *Pokrzywdzony występkiem chuliński a model postępowania przyspieszonego*, w: D. Gil (red.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa 2012, s. 147–155), perspektywy organów ścigania (zob. np. J. Jaros-Skwarczyńska, H. Skwarczyński,

tym szczególnym trybem postępowania karnego jest zrozumiałe chociażby z tego względu, że zasadnicza redukcja czynności procesowych, do której dochodzi w jego toku, w sposób naturalny prowokuje do dyskusji nad kwestiami gwarancyjnymi. W szczególności wątpliwości mogą dotyczyć tego, czy *de lege lata* zaproponowany w rozdziale tryb postępowania pozwala na zachowanie trudnego do osiągnięcia kompromisu pomiędzy sprzecznymi z założenia wartościami w postaci dyrektywy szybkości procesu oraz prawa do obrony.

Rzadko jednak w rozważaniach doktrynalnych odwoływano się do doświadczeń i ustawodawstwa innych krajów. Jest to z pewnością interesująca perspektywa badawcza, zwłaszcza jeśli uwzględni się, że tendencje do przyspieszenia postępowania karnego są wyraźne nie tylko w Polsce. Założeniem opracowania jest w związku z tym próba przedstawienia polskiego trybu przyspieszonego na tle prawno-porównawczym. W pierwszej kolejności omówione zostaną polskie regulacje prawne w tym zakresie, a następnie rozwiązania funkcjonujące w wybranych państwach. Ramy opracowania nie pozwalają jednak na kompleksowe ujęcie modelu postępowania przyspieszonego, stąd też szczególną uwagę poświęcono przesłankom jego zastosowania. Zestawienie warunków dopuszczalności trybu przyspieszonego w poszczególnych krajach najlepiej pozwala bowiem ocenić, jakie kryteria decydują o możliwości redukcji trybu zwykłego, a tym samym wpływają na usprawnienie i przyspieszenie procesu. Poza sferą rozważań pozostawiono natomiast zakres tej redukcji, czyli kwestie szczególne, związane ze sposobem procedowania w ramach trybu przyspieszonego.

Opracowanie nie pretenduje bynajmniej do kompletnego zestawienia komparatystycznego. Przeprowadzenie badań prawno-porównawczych odpowiadających metodologicznym wymogom badań nad prawem zagranicznym wymagałoby bowiem dokonania wszechstronnej, wielopłaszczyznowej analizy, nieograni-

Postępowanie przyspieszone jako nowy instrument w pracy organów ścigania i sądów, EP 2007, nr 1, s. 3–10; J. Jaros-Skwarczyńska, H. Skwarczyński, *Postępowanie przyspieszone jako nowy instrument w pracy organów ścigania i sądów*, Mon. Praw. 2007, nr 2, s. 63–74), standardu rzetelnego procesu (D. Kala, *Postępowanie przyspieszone a standardy rzetelnego procesu*, w: idem (red.), *Praworządność i jej gwarancje*, Warszawa 2009, s. 83–98; L.K. Paprzycki, *Rzetelność postępowania przyspieszonego*, w: A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiwicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Prof. S. Stachowiakowi*, Warszawa 2008, s. 295–305), konsensualizmu (zob. np. H. Paluszkiwicz, *Kilka uwag o konsensualizmie w postępowaniu przyspieszonym*, w: A. Przyborowska-Klimczak i A. Tarach (red.), *Iudicium et Scientia. Księga Jubileuszowa Prof. R. Kmiecika*, Warszawa 2011, s. 303–314), chuligańskiego charakteru czynu (E. Darmorost-Sierocińska, *Zwalczanie przestępczości o charakterze chuligańskim – powrót do przeszłości drogą ku przyszłości?*, GS 2006, nr 2, s. 13–18; W. Wróbel, *Tryb przyspieszony i występki chuligańskie w projekcie ustawodawczym*, Prokur. 2006, nr 3, s. 12–23), czy praktyki stosowania prawa (zob. np. P. Cychosz, S. Zimmermann, *Funkcjonowanie nowego trybu przyspieszonego. Sprawozdanie z badań*, CzPKiNP 2008, nr 1, s. 45–80; K. Dziedzic, *Postępowanie przyspieszone na przykładzie Sądu Rejonowego w Kłodzku*, Prz. Więzien. Pol. 2008, nr 61, s. 155–164; A. Kaucz, B. Myrna, *Postępowanie przyspieszone i kilka uwag na tle jego stosowania*, w: L. Bogunia (red.), *Problemy prawa karnego*, t. XXV, Wrocław 2009, s. 175–187; S. Momot, A. Ważny, *Postępowanie przyspieszone w praktyce*, Prok. i Pr. 2009, nr 11–12, s. 110–126; Z. Raczak, *Funkcjonowanie sądów 24-godzinnych w praktyce*, PS 2009, nr 1, s. 138–150).

czającej się jedynie do ustawodawstwa i orzecznictwa². Konieczne byłoby także uwzględnienie możliwie największej liczby obcych systemów prawnych³ oraz badanie kwestii stosowania analizowanych instytucji⁴. W opracowaniu wzięto pod uwagę regulacje prawne kilku wybranych państw, kierując się głównie różnicami systemów prawnych, które reprezentują – z jednej strony, oraz dostępnością źródeł – z drugiej.

2. POSTĘPOWANIE PRZYSPIESZONE W PRAWIE POLSKIM

Aktualnie w polskim porządku prawnym postępowanie przyspieszone funkcjonuje jako postępowanie I stopnia, albowiem stosuje się w nim przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jednak pod warunkiem, iż przepisy rozdziału 54a k.p.k. nie stanowią inaczej. Jeżeli zatem dana kwestia nie została uregulowana odrębnie w przepisach bezpośrednio dotyczących postępowania przyspieszonego, sąd stosuje przepisy o postępowaniu zwyczajnym.

Z treści przepisu art. 517b § 1 k.p.k. jednoznacznie wynika, że zastosowanie trybu przyspieszonego jest decyzją uznaniową. Skoro w postępowaniu tym „mogą być” rozpoznawane określone kategorie spraw, to tym samym ma ono charakter fakultatywny. Dotyczy to również przestępstw prywatnoskargowych (art. 517b § 2 k.p.k.)⁵. Możliwość prowadzenia postępowania przyspieszonego uzależniona jest od kilku koniunkcyjnie ujętych przesłanek. Przede wszystkim jego zastosowanie jest dopuszczalne jedynie w określonych kategoriach spraw, co wyznacza jego zakres przedmiotowy. Chodzi o sprawy, w których prowadzi się dochodzenie, oraz sprawy prywatnoskargowe, jeżeli miały one charakter chuligański. Poza tym dopuszczalność postępowania przyspieszonego warunkują: ujęcie sprawcy na gorącym uczynku przestępstwa lub bezpośrednio potem; doprowadzenie przez Policję i pozostawienie do dyspozycji sądu oraz złożenie wniosku o zastosowanie trybu przyspieszonego. Tryb przyspieszony wyłączają natomiast potrzeba uzupełnienia postępowania przyspieszonego oraz prognoza kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności.

Dopuszczalność postępowania przyspieszonego warunkuje przede wszystkim przyjęta kwalifikacja prawna czynu, ta bowiem z kolei determinuje zakres spraw rozpoznawanych w dochodzeniu⁶. Z treści art. 517b § 2 k.p.k. wynika ponadto, że postępowanie przyspieszone toczy się w trybie publicznoskargowym także

² J. Jakubowski, *Z problematyki metodologicznej badań prawnoporównawczych*, PiP 1963, nr 7, s. 7.

³ R.A. Tokarczyk, *Komparatystryka prawnicza*, Kraków–Lublin 1997, s. 174.

⁴ M. Rybicki, *Badania prawnoporównawcze. Ich znaczenie dla rozwoju nauk prawnych i dla praktyki*, w: A. Łopatka, *Metody badania prawa*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1973, s. 37.

⁵ Obligatoryjny tryb przyspieszony przewidziano natomiast w przepisach szczególnych – zob. art. 64 Ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r., poz. 2171).

⁶ W kwestii katalogu spraw prowadzonych w formie dochodzenia zob. art. 325 b k.p.k. oraz art. 309 k.p.k.

o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli miały one charakter chuliğański⁷. Przepis ten nie wyraża normy nakładającej obowiązek zastosowania trybu przyspieszonego, a jedynie zobowiązuje do zmiany trybu ścigania na publicznoskargowy w razie decyzji o zainicjowaniu postępowania przyspieszonego. Zasadnie dostrzega się przy tym, że przyjęcie odmiennej wykładni prowadziłyby do trudnego do zaakceptowania wniosku, iż postępowanie przyspieszone jest obligatoryjne w wypadku spraw o mniejszym ciężarze gatunkowym, a fakultatywne – w sprawach poważniejszych⁸. Nie jest wówczas konieczne wykazywanie

⁷ Termin ten na trwałe wpisał się w regulacje prawnokarne, przy czym jego znaczenie podlegało stałej ewolucji i często wzbudzało wątpliwości interpretacyjne. O kontrowersyjności zagadnienia świadczy liczba publikacji poświęconych problematyce chuliğańskiego charakteru czynu; zob. zwłaszcza: K. Buchała, *Glosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r.*, VI KZP 2/75, PiP 1976, z. 8–9, s. 255; Z. Ćwiakalski, M. Tarnawski, *Glosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r.*, VI KZP 2/75, OSPiKA 1976, z. 10, s. 438; J. Skupiński, *Glosa do wyroku SN z dnia 17 lipca 1978 r.*, Rw 252/78, PiP 1979, z. 7, s. 175; J. Morawski, *Przestępczość o charakterze chuliğańskim młodocianych*, Warszawa 1975; idem, *Przyczynki do etiologii przestępczości chuliğańskiej*, Probl. Alk. 1970, nr 3, s. 7 i n.; J. Morawski, *Chuliğaństwo – anatomia pojęcia*, GSiP 1970, nr 16, s. 3 i n.; J. Peplowski, *Chuliğański charakter czynów według naszego ustawodawstwa i niektórych krajów socjalistycznych*, ZN WSO w Szczytnie 1977, nr 4, s. 794; W. Kubala, *Działanie w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiste błałego powodu*, WPP 1977, nr 1, s. 6 i n.; W. Kubala, *Znamię „publicznie” w ujęciu kodeksu karnego*, NP 1976, nr 3, s. 374 i n.; idem, *Glosa do wyroku SN z dnia 7 maja 1974 r.*, Rw 236/74, OSPiKA 1975, z. 9, s. 284 i n.; F. Prusak, L. Sarnowski, J. Skibicki, *Czynniki wyróżniające przestępstwa o charakterze chuliğańskim*, Bydgoszcz 1970; Z. Osiađacz, *Przestępstwa o charakterze chuliğańskim rozpoznawane w trybie przyspieszonym*, ZP–A 1971, nr 20, s. 67 i n.; J. Szwacha, *Chuliğański charakter przestępstwa według nowego kodeksu karnego*, NP 1970, nr 1, s. 32 i n.; idem, *Pojęcie działania „publicznie” i działania „w miejscu publicznym”*, Probl. Praw. 1972, nr 9, s. 6 i n.; idem, *Pobudki przestępstwa o charakterze chuliğańskim*, NP 1966, nr 10, s. 1182; idem, *Sporne problemy na tle stosowania ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuliğaństwo*, NP 1965, nr 11, s. 1225 i n.; W. Wierzbicki, *Chuliğaństwo w przepisach prawa karnego materialnego i procesowego*, SI. MO 1970, nr 3, s. 343; W. Wolter, *Glosa do uchwały SN z dnia 10 sierpnia 1972 r.*, U 3/72, PiP 1973, z. 2, s. 125 i n.; A. Kabat, *Glosa do uchwały SN z dnia 27 sierpnia 1972 r.*, VI KZP 57/71, NP 1973, nr 6, s. 971 i n.; S. Frankowski, *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 grudnia 1969 r.*, Rw 1415/69, PiP 1972, z. 1, s. 166; W. Komorniczak, *Czy istnieje „pobudki chuliğańskie”?*, GSiP 1970, nr 24, s. 7; T. Bojarski, *Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 1973 r.*, VI KZP 26/73, PiP 1974, z. 6, s. 174 i n.; L. Kowalska, *Zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwa o charakterze chuliğańskim w odniesieniu do nieletnich*, NP 1968, nr 11, s. 1649 i n.; H. Kostrzewa, *Rozważania na temat chuliğaństwa*, WPP 1965, nr 2, s. 167 i n.; Z. Wizelberg, *Kryteria czynu chuliğańskiego na tle orzecznictwa sądowego*, NP 1965, nr 7–8, s. 787 i n.; idem, *W poszukiwaniu formuły prawnej chuliğaństwa*, NP 1966, nr 2, s. 207 i n.; idem, *Kluczowe zagadnienia interpretacyjne ustawy antychuliğańskiej*, Pal. 1966, nr 2, s. 39; M. Szerer, *Sąd Najwyższy o chuliğaństwie*, Pal. 1965, nr 7–8, s. 84 i n.; S. Frankowski, *Przestępstwa o charakterze chuliğańskim*, PiP 1965, z. 8–9, s. 314 i n.; Z. Kubec, *Chuliğaństwo w świetle wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1966 r.*, Probl. Alk. 1966, nr 11–12, s. 8 i n.; Z. Młynarczyk, *Z badań nad problematyką przestępczości o charakterze chuliğańskim*, Probl. Krym. 1967, nr 66, s. 173 i n.; L. Falandysz, *Czynnik nietrzeźwości w przestępstwie o charakterze chuliğańskim*, Probl. Alk. 1967, nr 8, s. 9 i n.; E. Kempara, *Kilka uwag o chuliğańskim charakterze przestępstw przeciwko karności*, WPP 1968, nr 2, s. 158; M. Bereźnicki, *Działanie z błałego powodu jako przesłanka warunkująca chuliğański charakter czynu*, Pal. 1968, nr 6, s. 50; R. Góról, *Czy chuliğaństwo dorosłych jest fikcją prawną?*, Probl. Alk. 1968, nr 7–8, s. 5 i n.; A. Rypiński, *Chuliğaństwo – przestępstwo kwalifikowane*, GSiP 1969, nr 13, s. 3 i n.; T. Hanausek, *Chuliğaństwo jako potencjalny czynnik kryminogenny*, Probl. Krym. 1969, nr 77, s. 33 i n.

⁸ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego*, t. III, Warszawa 2007, s. 110–111; M. Fingas, *Wokół problemu fakultatywności inicjowania trybu przyspieszonego*, ZSWPiAUG 2008, s. 74.

interesu publicznego w objęciu ścigania trybem publicznoskargowym; następuje to z mocy prawa (art. 60 k.p.k.). Podobnie jak w przypadku ingerencji prokuratora w postępowanie prywatnoskargowe w trybie art. 60 k.p.k., zainicjowanie postępowania przyspieszonego w sprawach prywatnoskargowych nie jest zależne od woli pokrzywdzonego. Stwierdzenie jedynie chuligańskiego charakteru czynu prywatnoskargowego nie jest jednak wystarczające dla zastosowania trybu przyspieszonego. Konieczne jest dodatkowo zaistnienie pozostałych przesłanek szczególnych z art. 517b § 1 k.p.k.

Kolejną przesłanką zastosowania trybu przyspieszonego jest ujęcie sprawcy na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem. *Ratio legis* takiego rozwiązania sprowadza się do dorozumianego założenia, że okoliczności popełnienia czynu i wina sprawcy ujętego *in flagranti delicto* nie powinny budzić wątpliwości i z tego względu należy dopuścić możliwość przyspieszenia i odformalizowania procesu⁹. Ujęcie obywatelskie jest środkiem przymusu przewidzianym w art. 243 k.p.k. Przepis ten uprawnia do ujęcia osoby na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości (art. 243 § 1 k.p.k.). Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji (art. 243 § 2 k.p.k.).

Powstaje w związku z tym wątpliwość, czy przepis art. 517b § 1 k.p.k. modyfikuje ogólne zasady z art. 243 k.p.k. w ten sposób, że ujęcie w ramach trybu uproszczonego jest możliwe pomimo braku obawy ukrycia się tej osoby lub niemożności ustalenia jej tożsamości, czy też ujęcie to wymaga spełnienia wszystkich przesłanek z art. 243 k.p.k. Bardziej przekonująca jest druga koncepcja. Po pierwsze, w odróżnieniu od zatrzymania (art. 244 § 1 k.p.k.), ustawodawca nie przewidział możliwości ujęcia wyłącznie z tego względu, że istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko danej osobie postępowania w trybie przyspieszonym. Skoro przesłanka w postaci potrzeby przeprowadzenia postępowania przyspieszonego została w ustawie ograniczona wyłącznie do instytucji zatrzymania, to nie znajduje ona zastosowania do ujęcia. Poza tym trudno byłoby od obywatela, który dokonuje ujęcia, wymagać wiedzy na temat potencjalnej możliwości zastosowania szczególnego trybu procesowego. Ujęcie w trybie art. 517b § 1 k.p.k. powinno zatem odpowiadać wszystkim przesłankom z art. 243 k.p.k. Pogląd ten ma też swoich zwolenników w doktrynie¹⁰.

⁹ Teza ta nie jest jednak oczywista, na co słusznie zwracał uwagę A. Gaberle w: *Zasada trafnej reakcji na przestępstwo a postępowanie uproszczone, przyspieszone i nakazowe*, w: S. Waltoś, Z. Doda, A. Światłowski, J. Rybak, Z. Wrona (red.), *Problemy kodyfikacji prawa karnego. Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka*, Kraków 1993, s. 542 i n. W często dynamicznych czynnościach towarzyszących ujęciu nie sposób w szczególności wyłączyć omyłkowego ujęcia innej osoby niż faktyczny sprawca – zob. M. Jeż-Ludwichowska, D. Kala, *Postępowanie przyspieszone – analiza rozwiązań ustawowych*, w: I. Nowikowski (red.), *Problemy stosowania prawa sądowego. Księga ofiarowana Profesorowi Edwardowi Skrętowiczowi*, Lublin 2007, s. 223.

¹⁰ T. Grzegorzczak, *Wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym jako surogat aktu oskarżenia*, w: A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiwicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi S. Stachowiakowi*, Warszawa 2008, s. 103. Powszechnie natomiast przyjmuje się, że obowiązkiem osoby, która dokonała ujęcia,

W doktrynie powszechnie przyjmuje się, że do ujęcia na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa dochodzi wtedy, gdy następuje to w momencie dokonywania czynności wykonawczych (także na etapie usiłowania) lub też w momencie ukończenia tej czynności, gdy sprawca znajduje się jeszcze w miejscu popełnienia czynu (np. zacierania śladów przestępstwa)¹¹. Nie ma znaczenia, czy jest to czyn polegający na działaniu, czy zaniechaniu sprawcy. Ujęcie jest możliwe także „bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa”. To pewna modyfikacja w stosunku do dyspozycji art. 243 § 1 k.p.k., gdzie mowa o ujęciu na gorącym uczynku lub „w pościgu podjętym bezpośrednio potem”. W pierwszym przypadku bezpośrednio rozumiana jest jako znajdowanie się bardzo blisko, bez elementów pośrednich¹², dotyczy ujęcia, a w drugim – pościgu. Zakresy tych pojęć nie pokrywają się. W art. 517b § 2 k.p.k. akcent położony został na ścisłą więź czasową pomiędzy czynem a ujęciem, co jest zrozumiałe z uwagi na istotę trybu przyspieszonego, w art. 243 § 1 k.p.k. chodzi o bezpośrednio podjęcia pościgu. Oznacza to, że – *lege non distigente* – ujęcie na podstawie art. 517b § 2 k.p.k. może nastąpić w wyniku pościgu, jednakże tylko wtedy, gdy w jego rezultacie dojdzie do zatrzymania sprawcy bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa¹³. Do ujęcia bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa może dojść zarówno w miejscu jego popełnienia, jak i w innym miejscu. Chodzi tu o związek czasowy, a nie przestrzenny.

Dla legalności ujęcia, obok schwywania sprawcy na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po nim, konieczne jest ponadto zaistnienie jednej z dwóch okoliczności: bądź to obawy ukrycia się osoby, bądź to niemożności ustalenia jej tożsamości. Obawę ukrycia się sprawcy może uzasadniać podjęta przez niego próba ucieczki oraz surowość kary grożącej za dane przestępstwo. Niemożność ustalenia tożsamości osoby podejrzanej może wynikać z braku dokumentów pozwalających na stwierdzenie tożsamości osoby zatrzymanej, a także ich niewiarygodności. Zaniechanie ujęcia osoby o nieustalonej tożsamości niesie za sobą ryzyko niewykrycia rzeczywistego sprawcy przestępstwa.

o którym mowa w art. 517b § 1 k.p.k., jest niezwłoczne przekazanie ujętego w ręce Policji – zgodnie z art. 243 § 2 k.p.k. Skoro zatem jednomyślnie stosuje się do ujęcia w trybie art. 517b § 1 k.p.k. normę wynikającą z art. 243 § 2 k.p.k., to tym samym nie powinno budzić zastrzeżeń stosowanie pozostałych wymogów ujęcia, niewskazanych wprost w art. 517b § 1 k.p.k.

¹¹ W. Cieślak, *Postępowanie przyspieszone*, w: F. Prusak (red.), *System prawa karnego procesowego. T. XIV. Tryby szczególne*, Warszawa 2015, s. 226; zob. również J. Bafia, J. Bednarzak, M. Fleming, S. Kalinowski, H. Kempisty, M. Siewierski, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1971, s. 244; R.A. Stefański, *Środki zapobiegawcze w nowym Kodeksie postępowania karnego*, Warszawa 1998, s. 241; P. Hofmański (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 875. Ujęcie na gorącym uczynku obejmuje nie tylko usiłowanie (art. 13 k.k.) ale także przygotowanie (art. 16 k.k.). Z uwagi na nieliczne przypadki karalności przygotowania oraz przesłanki szczególne postępowania przyspieszonego, w tym zwłaszcza zastrzeżenie, że chodzi o sprawy, w których prowadzi się dochodzenie, przypadki ujęcia na etapie przygotowania w praktyce należeć będą do rzadkości.

¹² Zob. S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. I, Warszawa 2003, s. 236.

¹³ W. Cieślak, *Postępowanie przyspieszone*, w: F. Prusak (red.), *System prawa karnego...*, op. cit., s. 228–229.

Niezależnie od ujęcia art. 244 § 1 *in fine* k.p.k. statuuje samoistną podstawę zatrzymania procesowego w postaci zaistnienia przesłanek do przeprowadzenia przeciwko osobie podejrzanej postępowania w trybie przyspieszonym. Zatrzymanie w związku z trybem przyspieszonym nie wymaga zatem dodatkowych okoliczności przewidzianych w art. 244 § 1 k.p.k., czyli uzasadnionego przypuszczenia, że popełniono przestępstwo i obawy ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa.

Organ procesowy – przed zatrzymaniem – zmuszony jest w związku z tym dokonać całościowej oceny okoliczności sprawy i w pierwszej kolejności stwierdzić, czy prawnie dopuszczalne i merytorycznie zasadne jest przeprowadzenie postępowania w trybie przyspieszonym; następnie dopiero zastosować środek przymusu w postaci zatrzymania. Skoro bowiem samoistną podstawą zatrzymania jest istnienie przesłanek trybu szczególnego, to okoliczność ta musi poprzedzać samo zatrzymanie. Niedopuszczalne jest zatem dokonywanie zatrzymania na podstawie art. 244 § 1 *in fine* k.p.k., czyli w oderwaniu od pozostałych przesłanek pozbawienia wolności zawartych w tym przepisie tylko po to, aby ewentualnie w jego trakcie rozważać zasadność zastosowania trybu szczególnego. Każdorazowo możliwe jest natomiast zatrzymanie z uwagi na uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo i obawę ucieczki lub ukrycia się danej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa (art. 244 § 1 *ab initio* k.p.k.), i podjęcie następnie decyzji o zastosowaniu trybu przyspieszonego. W ramach zatrzymania na podstawie art. 244 § 1 *in fine* k.p.k. następuje jednocześnie stwierdzenie istnienia przesłanki pozbawienia wolności i jednej z przesłanek zainicjowania trybu przyspieszonego (art. 517b § 1 k.p.k.).

Przepis art. 245 § 2 k.p.k. nakazuje odpowiednie stosowanie do zatrzymanego art. 517j § 1 k.p.k. oraz przepisów wydanych na podstawie art. 517j § 2 k.p.k., co oznacza, że zatrzymany może skorzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego pełniącego dyżur w związku z rozpoznawaniem spraw w postępowaniu przyspieszonym¹⁴.

Warunkiem dopuszczalności postępowania przyspieszonego jest to, aby zatrzymany został w ciągu 48 godzin doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym. Ustawodawca dopuszcza jednak możliwość odstąpienia od zatrzymania i doprowadzenia sprawcy ujętego oraz zwolnienia sprawcy zatrzymanego i poprzestania na zobowiązaniu go w obu przypadkach do stawienia się w sądzie w wyznaczonym miejscu i czasie, w okresie nieprzekraczającym 72 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji (art. 517b § 3 k.p.k.). *Ratio legis* tego rozwiązania podyktowane jest względami ekonomiki procesowej. Chodzi o zminimalizowanie kosztów związanych z przetrzymywaniem zatrzymanego oraz doprowadzaniem go do sądu w sytuacji, gdy nie jest to niezbędne dla prowadzenia sprawy w trybie przyspieszonym. Biorąc pod uwagę, że co do zasady oskarżony nie ma obowiązku brać udziału w rozprawie oraz że najczęściej okoliczności

¹⁴ Pełnienie tych dyżurów reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym (Dz.U. z 2015 r., poz. 920).

zatrzymania lub ujęcia przesadzają, iż podejrzany przyznaje się do popełnienia zarzucanego mu czynu, rezygnacja z zatrzymania wydaje się zasadna. Znaczenie ma również konieczność minimalizowania środków przymusu i ograniczenie ich do procesowo niezbędnych.

Ustawa ogranicza możliwość odstąpienia od doprowadzenia w stosunku do sprawcy występku o charakterze chuligańskim. Jest to dopuszczalne wyjątkowo, jeżeli z okoliczności wynika, że sprawca stawi się w sądzie w wyznaczonym miejscu i czasie oraz nie będzie utrudniał postępowania w inny sposób. Ograniczenie to bazuje na założeniu, że chuligański charakter czynu może wpływać także na procesową postawę sprawcy. Skoro bowiem czyn popełniono z rażącym lekceważeniem porządku prawnego, to również nie sposób wykluczyć obstrukcyjnego zachowania oskarżonego w toku procesu.

W literaturze słusznie wskazuje się, że pomimo iż obawa utrudniania postępowania jako ujemna przesłanka zwolnienia z zatrzymania dotyczy jedynie występku o charakterze chuligańskim, to względy celowościowe nakazują stosować ją także do innych czynów. Zwolnienie zatrzymanego jest bowiem zasadne w każdym przypadku, gdy istnieje uzasadnione przypuszczenie, że będąc na wolności, stawi się on jednak w sądzie i nie będzie w inny bezprawny sposób utrudniał postępowania. Jeżeli natomiast obawy w tej materii istnieją, to bez względu na to, czy chodzi o czyn o charakterze chuligańskim, czy inny, sięganie po § 3 art. 517b k.p.k. staje się niezasadne¹⁵.

Od przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy ujętego w warunkach określonych w art. 517b § 1 k.p.k. można także odstąpić, jeżeli zostanie zapewnione uczestniczenie przez sprawcę we wszystkich czynnościach sądowych, w których ma on prawo uczestniczyć, w szczególności złożenie przez niego wyjaśnień, przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tych czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (art. 517b § 2a k.p.k.)¹⁶.

Swoistą przesłanką dopuszczalności trybu przyspieszonego jest prognoza kary, jaka ma zostać wymierzona oskarżonemu. Ustawodawca nie wyraził jej *explicite*. W treści art. 517g § 3 k.p.k. wskazał jedynie, że jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych. Sytuacja ta w sposób jednoznaczny wyłącza możliwość dalszego prowadzenia postępowania przyspieszonego, stąd też w doktrynie prognozę kary traktuje się niekiedy jako negatywna przesłankę tego trybu¹⁷.

¹⁵ T. Grzegorzczak, *Nowy model postępowania przyspieszonego...*, op. cit., s. 12.

¹⁶ Szerzej zob. P.K. Sowiński, *Szybciej, ale czy lepiej...*, op. cit., s. 199–206; A. Światłowski, *Odmiejscowienie, dwumiejscowość czy zdalność? Nowy fajerwerk w polskim procesie*, w: M. Kopeć (red.), *Prawnokarna ochrona...*, op. cit., s. 189–197.

¹⁷ T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014, s. 914.

Wprawdzie przepis ten odnosi się do etapu po rozpoczęciu przewodu sądowego oraz okoliczności ujawnionych w jego trakcie, lecz w literaturze zasadnie wskazuje się, że trudno byłoby aprobować sytuację, w której podobna ocena nie była dokonywana na wcześniejszych etapach postępowania, czyli przez funkcjonariusza Policji, prokuratora, czy wreszcie samego sędziego, jeszcze przed rozpoczęciem przewodu sądowego. Okoliczności, które uzasadniają wymierzenie oskarżonemu kary przekraczającej granicę określoną w art. 517g § 3 k.p.k., mogą się bowiem ujawnić także wcześniej i wtedy już winny prowadzić do niezwłocznej rezygnacji z wystąpienia z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym¹⁸. Z kolei w sytuacji, gdy prognoza takiej kary zostanie stwierdzona już po skierowaniu wniosku do sądu, ale przed rozpoczęciem przewodu sądowego, dopuszczalne jest skierowanie sprawy na posiedzenie w celu wydania postanowienia w trybie art. 339 § 3 k.p.k. i przekazanie sprawy prokuratorowi celem przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych¹⁹.

W art. 517g § 3 k.p.k. mowa jest o przewidywaniu możliwości wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności. Chodzi zatem o prognozę kary, jaka może być wymierzona wobec konkretnego oskarżonego w okolicznościach prawnych i faktycznych danej sprawy. Przepis ten nie dotyczy czynu zagrożonego karą powyżej 2 lat pozbawienia wolności²⁰, ale czynu, za który można wymierzyć

¹⁸ W. Cieślak, *Postępowanie przyspieszone*, w: F. Prusak (red.), *System prawa karnego...*, op. cit., s. 246.

¹⁹ Tak też K. Eichstaedt, w: D. Świecki, *Komentarz do kodeksu postępowania karnego, t. II*, Warszawa 2022, s. 580.

²⁰ Termin ten jest powszechnie uznawany za synonim „ustawowego zagrożenia”, tj. zagrożenia przewidzianego w przepisie określającym przestępstwo. W kwestii rozróżnienia pojęć: „wymiar kary”, „grożąca kara”, „zagrożenie karne” zob. szerzej uchwały SN: z dnia 19 marca 1970 r., VI KZP 27/70, OSNKW 1970, nr 4–5, poz. 33; z dnia 29 lipca 1970 r., VI KZP 27/70, OSNKW 1970, nr 10, poz. 116; z dnia 29 lipca 1970 r., VI KZP 32/70, OSNKW 1970, nr 10, poz. 117; z dnia 20 września 1973 r., VI KZP 28/73, OSNKW 1973, nr 12, poz. 152; z dnia 18 września 1975 r., VI KZP 2/75, OSNKW 1975, nr 10–11, poz. 135; z dnia 29 marca 1976 r., VI KZP 46/75, OSNKW 1976, nr 4–5, poz. 53; z dnia 21 maja 1976 r., VII KZP 6/76, OSNKW 1976, nr 7–8, poz. 88; z dnia 26 stycznia 1978 r., VII KZP 53/77, OSNKW 1978, nr 2–3, poz. 18; uchwałę połączonych Izb Karnej i Wojskowej z dnia 22 grudnia 1978 r., VII KZP 23/77, OSNKW 1979, nr 1–2, poz. 1; uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 7 sierpnia 1982 r., VII KZP 19/82, OSNKW 1982, nr 10–11, poz. 68; uchwały SN: z dnia 20 maja 1992 r., I KZP 16/92, OSNKW 1992, nr 9–10, poz. 65; z dnia 16 marca 1999 r., I KZP 4/99, OSNKW 1999, nr 5–6, poz. 27; z dnia 15 kwietnia 1999 r., I KZP 7/99; z dnia 13 maja 1999 r., I KZP 16/99; wyrok SN z dnia 22 września 1999 r., III KKN 195/99, OSNKW 1999, nr 11–12, poz. 73; uchwałę SN z dnia 25 października 2000 r., I KZP 30/00, OSNKW 2000, nr 11–12, poz. 97; postanowienia SN: z dnia 11 lutego 2004 r., III KK 304/03; z dnia 26 maja 2004 r., V KK 67/04; z dnia 8 grudnia 2004 r., V KK 344/04, PS 2005, nr 3, s. 104; W. Wolter, *Glosa do uchwały 7 sędziów SN z dnia 29 marca 1976 r.*, sygn. VI KZP 46/75, NP 1976, nr 9, s. 1338; K. Daszkiewicz, *Nadzwyczajnie złagodzenie kary*, Warszawa 1976, s. 10–25; A. Kabat, *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r.*, sygn. VI KZP 55/85, NP 1987, nr 1, s. 116–118; Z. Ćwiakalski, *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r.*, sygn. VI KZP 55/85, OSPiKA 1988, nr 1, poz. 7; K. Janczukowicz, *O pojęciu „zagrożenia karą” w świetle obowiązującego prawa karnego*, NP 1990, nr 1–3, s. 35; J. Rybak, *Glosa do uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r.*, sygn. I KZP 16/92, OSP 1993, nr 9, poz. 171; A.R. Światłowski, *Omówienie uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r.*, sygn. I KZP 16/92, Ed. Pr. 1994, nr 8, s. 190–191; M. Hudzik, H. Kuczyńska, *Glosa do postanowień SN z dnia 11 lutego 2004 r.*, sygn. III KK 304/03, z dnia 26 maja 2004 r., sygn. V KK 67/04, z dnia 8 grudnia 2004 r.,

oskarżonemu taką karę. Skoro odnosi się on do potencjalnej możliwości wymierzenia określonej kary, decyduje kara realnie grożąca oskarżonemu, a nie zagrożenie karne. Znaczenie mają rodzaj i wymiar kary. Musi to być kara pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat; nie chodzi o karę co najmniej 2 lat, ale karę powyżej 2 lat, czyli karę minimum 2 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności.

Zbliżony charakter ma przesłanka w postaci konieczności uzupełnienia materiału dowodowego (art. 517g § 2 k.p.k.). Jeżeli bowiem na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd stwierdzi, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, zaś dokonanie niezbędnych czynności w postępowaniu sądowym powodowałyby znaczne trudności, to przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego. Okoliczność ta jest więc przesłanką nie tyle dopuszczalności, ile kontynuowania postępowania przyspieszonego. Chodzi o ocenę, czy w postępowaniu przygotowawczym zrealizowano cele określone w art. 297 § 1 k.p.k., w tym przede wszystkim czy nastąpiło wyjaśnienie okoliczności sprawy (art. 297 § 1 pkt 4 k.p.k.) oraz zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu (art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k.). Braki te mogą polegać nie tylko na lukach w materiale dowodowym zgromadzonym w stadium postępowania przygotowawczego, ale także na wadliwym wykonaniu poszczególnych czynności procesowych.

3. POSTĘPOWANIE PRZYSPIESZONE W PRAWIE OBCYM

Idea przyspieszenia i odformalizowania postępowania karnego nie jest obca także innym niż polskie ustawodawstwom. Przykładowo w portugalskim kodeksie postępowania karnego²¹, uchwalonym dekretem nr 78/87 z dnia 17 lutego 1987 r.²², jednym z postępowań szczególnych jest postępowanie skrócone (*processo sumário*), uregulowane w księdze VIII „O postępowaniach szczególnych”, tytule I „O postępowaniu skróconym”. Zgodnie z treścią art. 381 ust. 1 p.k.p.k. postępowanie skrócone stosuje się wobec zatrzymanych za przestępstwo popełnione na gorącym uczynku, zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat. Tryb ten stosuje się w razie zatrzymania przez władzę sądowniczą lub policyjną lub w wypadku zatrzymania przez jakąkolwiek osobę na czas nieprzekraczający 2 godzin, jeżeli zatrzymany został przekazany władzy sądowniczej lub policyjnej, która następnie sporządziła skrócony protokół przekazania zatrzymanego. Stosownie do art. 381 ust. 2 p.k.p.k., postępowanie to stosuje się także wobec zatrzymanych za przestępstwo popełnione na gorącym uczynku, zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica przekracza 5 lat, jeżeli prokuratura w oskarżeniu zakłada, że

sygn. V KK 344/04, PS 2005, nr 3, s. 107. Odmienny pogląd zaprezentował I. Nowikowski, *Głosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 lutego 1976 r. – VI KZP 29/75, OSPiKA 1979, nr 11, poz. 34*; K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków 1998, s. 71.

²¹ Dalej jako p.k.p.k.

²² Decreto-Lei n.º 78/87, de 17 de Fevereiro, Código de processo penal, Diário da República n.º 40/1987, Série I de 1987–02–17.

w danym wypadku nie należy wymierzać kary pozbawienia wolności powyżej 5 lat. W judykaturze zgodnie przyjmuje się, że prowadzenie tego postępowania wbrew wymienionym przesłankom powoduje jego nieważność²³.

Portugalska procedura wprowadza także definicję przestępstwa popełnionego na gorącym uczynku. Jest nim – zgodnie z art. 256 p.k.p.k. – przestępstwo, które jest aktualnie popełniane lub którego popełnianie zakończono, a sprawca po jego popełnieniu jest ścigany przez jakąkolwiek osobę lub posiada przedmioty bądź znaki wyraźnie wskazujące, że popełnił przestępstwo lub w nim uczestniczył. W przypadku przestępstwa trwałego, stan „gorącego uczynku” utrzymuje się jeżeli aktualnie istnieją okoliczności wyraźnie wskazujące, że przestępstwo jest popełniane i sprawca w nim uczestniczy²⁴.

Zgodnie z treścią art. 255 ust. 1 p.k.p.k. w wypadku przestępstwa popełnionego na gorącym uczynku, zagrożonego karą pozbawienia wolności, zatrzymania dokonuje jakakolwiek władza sądownicza lub policyjna. Uprawnienie to przysługuje także każdej osobie jeżeli organy te nie są obecne ani nie można ich wezwać na czas. W razie zatrzymania obywatelskiego, osoba która dokonała zatrzymania niezwłocznie przekazuje zatrzymanego właściwym organom, które sporządzają skróconą notatkę przekazania zatrzymanego (art. 255 ust. 2 p.k.p.k.). W przypadku przestępstwa którego ściganie zależy od zawiadomienia, zatrzymanie jest utrzymywane, jeżeli po zatrzymaniu prawo do złożenia zawiadomienia zostało zrealizowane (art. 255 ust. 3 p.k.p.k.). W przestępstwach, których ściganie zależy od oskarżenia prywatnego, nie dokonuje się zatrzymania, a jedynie ustala się tożsamość sprawcy (art. 255 ust. 4 p.k.p.k.).

Z kolei w Hiszpanii postępowanie karne reguluje królewski dekret z dnia 14 września 1882 r.²⁵, uchwalający ustawę o postępowaniu karnym²⁶, zaś jednym z postępowań szczególnych jest postępowanie skrócone (*procedimiento abreviado*), uregulowane w księdze IV „O postępowaniach szczególnych”, tytule II „O postępowaniu skróconym”. Zgodnie z treścią art. 757 h.k.p.k. postępowanie to ma zastosowanie do przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności nie wyższą niż 9 lat lub jakąkolwiek karą innego rodzaju, czy to karą wyłączną, łączoną czy alternatywną, niezależnie od ich wysokości czy czasu trwania.

Innym rodzajem postępowania szczególnego jest postępowanie w celu szybkiego osądzenia określonych przestępstw (*juicio rápido*), uregulowane w księdze IV „O postępowaniach szczególnych”, tytule III „O postępowaniu dla szybkiego osądzenia określonych przestępstw”. Zgodnie z treścią art. 795 h.k.p.k. postępowanie to ma zastosowanie do postępowania przygotowawczego i sądowego w wypadku przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat lub jakąkolwiek inną karą, czy to karą wyłączną, łączoną czy alternatywną, nieprze-

²³ Acórdão do Tribunal da Relação de Évora de 30-06-2015, <http://www.dgsi.pt/jtre.nsf/134973db04f39bf2802579bf005f080b/064408f9847def6280257e7d0030fff5?OpenDocument> (dostęp: 23.08.2019).

²⁴ Conselho Consultivo da PGR, n° 54/1998, in DR, II Série de 28-04-1999.

²⁵ Real Decreto de 14 de septiembre de 1882, aprobatorio de la Ley de Enjuiciamiento Criminal (Gaceta de 17 de septiembre de 1882).

²⁶ Dalej jako h.k.p.k.

kraczącą 10 lat²⁷, o ile postępowanie karne wszczęto na podstawie notatki urzędowej policjanta²⁸ oraz policja sądowa zatrzymała osobę i oddała ją do dyspozycji dyżurnego sądu bądź, bez jej zatrzymania, wezwała ją do stawienia się przed sądem dyżurnym. Postępowanie to z założenia przeznaczone jest dla przestępstw lżejszych, dlatego kryterium jego przyjęcia stanowi m.in. zagrożenie karne²⁹.

Ponadto musi wystąpić jakakolwiek z następujących okoliczności: sprawca został schwytany na gorącym uczynku; chodzi o jedno z przestępstw wymienionych w ustawie procesowej; można przypuszczać, że postępowanie będzie nieskomplikowane.

Za przestępstwo popełnione na gorącym uczynku uznaje się takie, podczas którego sprawca został zaskoczony w trakcie lub po ukończeniu czynu³⁰. Chodzi nie tylko o sprawcę, który został zatrzymany w momencie popełniania przestępstwa, również na etapie jego usiłowania³¹, ale także o sprawcę zatrzymanego lub ściganego tuż po jego popełnieniu, jeżeli ściganie trwało i nie zostało przerwane, z uwagi na to, że sprawca pozostał poza bezpośrednim zasięgiem osób go ścigających. Za sprawcę *in flagranti* uznaje się także tego, który tuż po popełnieniu przestępstwa posiadał mienie, narzędzia lub znaki pozwalające na domniemanie jego udziału w przestępstwie.

Nawet wtedy, gdy sprawca nie został ujęty *in flagranti delicto*, postępowanie przyspieszone może toczyć się w sprawach o przestępstwa: uszkodzenia ciała, zmuszania, gróźb lub regularnej przemocy fizycznej popełnione na szkodę osób wskazanych w art. 173 ust. 2 hiszpańskiego kodeksu karnego³²; kradzieży; kradzieży z użyciem siły, przemocy lub zastraszenia; zaboru pojazdu z użyciem siły, przemocy lub zastraszenia; przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym; wyrządzenia szkody w obcej własności (art. 263 h.k.k.); przeciwko zdrowiu

²⁷ W literaturze przyjmuje się, że chodzi o abstrakcyjne zagrożenie karne, J. Montero Aroca, J.L. Gómez Colomer, A. Montón Redondo, S. Barona Vilar, *Derecho jurisdiccional III. Proceso Penal*, Valencia 2004, s. 585; zob. również S. Tosza, *Postępowanie przyspieszone w hiszpańskiej procedurze karnej. Wybrane zagadnienia*, CzPKiNP 2007, nr 2, s. 243.

²⁸ Notatka policjanta jest dokumentem publicznym, jest równorzędna z zawiadomieniem o przestępstwie (art. 297 cyt. ustawy), ale stanowi również dowód, jeżeli zawiera obiektywne dane możliwe do sprawdzenia; funkcjonariusze, podpisując notatkę, stają się świadkami (zob. szerzej: J.M. Sánchez Rodríguez, *Atestado policial: algo más que denuncia*, <http://noticias.juridicas.com/conocimiento/articulos-doctrinales/4510-atestado-policial:-algo-mas-que-una-denuncia/> [dostęp: 22.08.2019]).

²⁹ J. Montero Aroca, J.L. Gómez Colomer, A. Montón Redondo, S. Barona Vilar, *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., s. 584.

³⁰ Chodzi o „bezpośredniość czasową” – zob. ibidem, s. 586.

³¹ Ibidem.

³² Dalej jako: h.k.k. Chodzi o obecnego lub byłego współmałżonka lub osobę pozostającą w analogicznym związku uczuciowym, nawet wspólnie nie mieszkającą, zstępnych, wstępnych lub rodzeństwa rodzzonego, adopcyjnego lub powinowatego, własnego lub współmałżonka lub osoby wspólnie zamieszkującej, bądź o nieletnich lub osoby niepełnosprawne wymagające szczególnej ochrony, które zamieszkują ze sprawcą lub są pod jego władzą, opieką, kuratelą lub faktyczną opieką współmałżonka lub osoby współzamieszkującej, lub osoby chronionej pozostającej w jakimkolwiek innym stosunku, zintegrowanej w jednostce rodzinnej, jak i osoby, które przez wzgląd szczególnego narażenia podlegają opiece w ośrodkach publicznych lub prywatnych.

publicznemu z art. 368 h.k.k.³³; dotyczące własności intelektualnej i przemysłowej, przewidziane w: art. 270 h.k.k.³⁴, art. 273 h.k.k.³⁵; art. 274 h.k.k.³⁶ i art. 275 h.k.k.³⁷ Jest to katalog zamknięty. Tworzą go przestępstwa często popełniane. Chodzi także o konieczność szybkiej reakcji, zwłaszcza na zjawisko przemocy domowej³⁸.

Poza tym postępowanie przyspieszone jest dopuszczalne w sprawach, w których można przypuszczać, że postępowanie przygotowawcze będzie nieskomplikowane i krótkie. Tryb ten jest natomiast wykluczony w sytuacji, gdy postępowanie przygotowawcze utajniono oraz gdy występuje łączność między przestępstwami, z których choćby jedno nie nadaje się do rozpoznania w tym trybie. Zastosowanie znajdują wówczas przepisy dotyczące postępowania skróconego, a w przypadku ich braku, przepisy dotyczące postępowania zwykłego³⁹.

W niemieckim postępowaniu karnym postępowanie przyspieszone (*Beschleunigtes Verfahren*) zostało uregulowane w rozdziale 2 a księgi VI kodeksu postępowania karnego⁴⁰ (§ 417–420 n.k.p.k.). Jest ono dopuszczalne, jeżeli sprawa nadaje się do natychmiastowego rozpoznania z uwagi na nieskomplikowany stan faktyczny i jednoznaczność zgromadzonych dowodów (§ 417 n.k.p.k.). Dodatkowym ograniczeniem jest prognoza kary, która – w przypadku kary pozbawienia wolności – nie może wynieść więcej niż 1 rok. Mogą zostać natomiast wymierzone sankcje wolnościowe. W sytuacji, gdy przewiduje się orzeczenie kary pozbawiana wolności w wymiarze co najmniej 6 miesięcy obowiązkiem sądu – w razie braku obrońcy z wyboru – jest wyznaczenie obrońcy z urzędu (§ 418 ust. 4 n.k.p.k.). Rozprawę główną przeprowadza się natychmiast lub w krótkim terminie, bez konieczności wydania postanowienia o otwarciu postępowania głównego. Pomiedzy złożeniem wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym a wyznaczeniem rozprawy nie może upłynąć więcej niż 6 tygodni.

Z uwagi na nieskomplikowany charakter spraw rozpoznawanych w trybie uproszczonym niemiecka ustawa procesowa przewiduje liczne uproszczenia w ramach prowadzonego postępowania, w stosunku do rozprawy prowadzonej na zasadach ogólnych. Przykładowo dopuszczalne jest odstąpienie od przesłuchania i odczytanie protokołów zeznań i pisemnych oświadczeń świadków, biegłych i współoskarżonych, a także oświadczeń urzędowych (§ 420 n.k.p.k.). Nie jest również konieczne doręczenie aktu oskarżenia, w takim wypadku istotne treści oskarżenia zostają przyjęte do protokołu w momencie rozpoczęcia rozprawy głównej (§ 418 ust. 3 n.k.p.k.).

³³ Uprawianie, handel, promowanie, ułatwianie nielegalnego zażywania narkotyków, środków odurzających lub substancji psychotropowych, bądź ich posiadanie.

³⁴ Plagiat, dystrybucja, eksploatacja ekonomiczna cudzego utworu w celu uzyskania zysku.

³⁵ Produkcja, import towarów opatentowanych bez zgody właściciela patentu.

³⁶ Podrabianie marki.

³⁷ Bezprawne używanie oznaczeń pochodzenia geograficznego.

³⁸ Zob. J. Montero Aroca, J.L. Gómez Colomer, A. Montón Redondo, S. Barona Vilar, *Derecho jurisdiccional III...*, op. cit., s. 587.

³⁹ *Ibidem*, s. 583.

⁴⁰ Dalej jako n.k.p.k.

Paragraf 128b n.k.p.k. przewiduje samodzielną przesłankę zatrzymania przez prokuraturę lub policję sprawcy złapanego na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub w pościgu, jeżeli zastosowanie trybu przyspieszonego jest prawdopodobne. W ramach sądowej kontroli zatrzymania (§ 128 ust. 1 n.k.p.k.) sędzia bądź to zarządza zwolnienie zatrzymanego, bądź też – na wniosek prokuratury lub z urzędu – stosuje tymczasowe aresztowanie, które – w wypadku osoby zatrzymanej w celu zastosowania trybu przyspieszonego – nie może przekroczyć jednego tygodnia od zatrzymania.

Francuska procedura karna przewiduje tak zwane *comparution immédiate*, co można przetłumaczyć jako „natychmiastowe stawiennictwo”. W praktyce tryb ten zakłada możliwość natychmiastowego postawienia oskarżonego przed sądem i został on przewidziany we francuskim kodeksie postępowania karnego⁴¹ w art. 393–397-7. Procedura ta pozwala na szybkie osądzenie oskarżonego i znajduje zastosowanie w sprawach prostych i jasnych, w których ustalenie faktów nie wymaga dużego nakładu pracy⁴². Postępowanie w przedmiocie natychmiastowego postawienia przed sądem wszczyna się na odpowiedni wniosek prokuratury o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym. Tryb ten, w razie zgody oskarżonego na jego zastosowanie, oznacza rozpoznanie sprawy w ciągu jednego dnia roboczego od popełnienia przestępstwa, a w przypadku braku takiej zgody, posiedzenie sądu jest wyznaczane w terminie od 2 tygodni do 4 miesięcy, w zależności od rodzaju sprawy⁴³.

Zastosowanie trybu natychmiastowego postawienia przed sądem wymaga spełnienia następujących przesłanek: przedstawione zarzuty muszą być wystarczające do postawienia oskarżonego przed sądem (art. 395 zdanie pierwsze f.k.p.k.); grożąca kara pozbawienia wolności musi wynosić co najmniej 2 lata, a w razie ujęcia na gorącym uczynku (*délit flagrant*) – więcej niż 6 miesięcy (art. 395 zdanie drugie f.k.p.k.); sprawa nie może dotyczyć nieletnich, przestępstwa prasowego, przestępstwa politycznego lub przestępstw, których ściganie zostało przewidziane w specjalnej ustawie (art. 397–6 f.k.p.k.)⁴⁴.

W literaturze francuskiej wskazuje się, że tak zwane natychmiastowe postawienie przed sądem jest w istocie bardziej represyjne niż zwykła procedura karna i wykroczeniowa. Tryb ten, choć jest skuteczny, powinien być stosowany tylko w wyjątkowych przypadkach, natomiast w praktyce jest on powszechnie stosowany na obszarach miejskich⁴⁵. Jego krytycy wskazują, że nie ma w nim miejsca na indywidualizację kary, której istotnym elementem jest chociażby przeszłość kryminalna sprawcy, i z tego względu przyspieszona procedura jest często określana jako „*machine à emprisonner*”, co oznacza, że jest ona postrzegana jako narzędzie

⁴¹ Dalej jako: f.k.p.k.

⁴² É. Mathias, *Procédure pénale*, Bréal 2007, s. 120.

⁴³ M. Rogacka-Rzewnicka, *Oportunizm i legalizm ścigania przestępstw w świetle współczesnych przeobrażeń procesu karnego*, Warszawa 2007, s. 169.

⁴⁴ Zob. również L. Berthel, *Postępowanie przyspieszone we Francji*, Pr. Europ. w Pr. 2008, nr 2, s. 27.

⁴⁵ Zob. A. Christin, *Comparutions immédiates. Enquête sur une pratique judiciaire*, Paryż 2008, s. 59–74.

do szybkiego osadzania oskarżonych w zakładach karnych⁴⁶. Zwraca się również uwagę na brak pełnych gwarancji dotyczących prawa do obrony, ponieważ biorąc pod uwagę krótki czas do rozprawy, nawet obligatoryjna obrona nie gwarantuje pełnej realizacji praw oskarżonego w tym zakresie⁴⁷.

Do belgijskiego postępowania karnego tryb natychmiastowego postawienia przed sądem (*comparution immédiate*) wprowadziła ustawa z dnia 28 marca 2000 r.⁴⁸ Podobnie jak we Francji, tryb ten miał na celu niezwłoczne rozpoznanie sprawy i znajdował zastosowanie w sprawach prostych o nieskomplikowanym stanie faktycznym i prawnym. Warunkiem zastosowania postępowania przyspieszonego było zagrożenie czynu karą pozbawienia wolności od roku do lat 10 oraz objęcie oskarżonego nakazem aresztowania lub jego warunkowe zwolnienie przez sędziego śledczego. Poza tym okoliczności sprawy nie mogły budzić wątpliwości, a dowody powinny być już zgromadzone przez prokuratora, bądź zgromadzone w terminie 1 miesiąca od popełnienia czynu⁴⁹.

W wyniku wyroku belgijskiego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 marca 2002 r. uchylono jednak wiele przepisów nowej ustawy, w szczególności ze względu na ich dyskryminacyjny charakter z uwagi na zróżnicowane traktowanie osób objętych tymczasowym aresztowaniem i warunkowym zwolnieniem. Trybunał stwierdził ponadto, że nowa procedura natychmiastowego postawienia przed sądem nie zapewnia oskarżonemu czasu i możliwości niezbędnych do przygotowania obrony gwarantowanej art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, który stanowi o prawie do uczciwego procesu⁵⁰. Po zmianach legislacyjnych, specjalne izby karne stosujące procedurę natychmiastowego postawienia przed sądem działają jedynie w regionie Brukseli i Gandawy, ale planuje się ich wprowadzenie na terenie całego kraju⁵¹.

Postępowanie przyspieszone przewidują również procedury karne Bułgarii, Republiki Albanii oraz Mołdawii. Przesłankami zastosowania tego trybu są m.in. takie okoliczności jak: zatrzymanie na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po tym; stwierdzenie oczywistych znaków na ciele lub ubraniu sprawcy świadczących o popełnieniu czynu; samodeklaracja i przyznanie się do popełnienia czynu, czy rozpoznanie sprawcy przez pokrzywdzonego lub świadka⁵².

⁴⁶ Raport zaprezentowany francuskiemu Senatowi: F. Zocchetto, *Juger vite, juger mieux? Les procédures rapides de traitement des affaires pénales, état des lieux*, dostępny w Internecie pod adresem: <https://www.senat.fr/rap/r05-017/r05-017.html> (dostęp: 03.09.2019).

⁴⁷ J. Hodgson, *French Criminal Justice: A Comparative Account of the Investigation and Prosecution of Crime in France*, Oxford 2005, s. 130; zob. również L. Berthel, *Postępowanie przyspieszone...*, op. cit., s. 29–30.

⁴⁸ Zbiór krajowego prawodawstwa: <http://www.ejustice.just.fgov.be> (dostęp: 02.09.2018).

⁴⁹ <http://www.justice-en-ligne.be/article650.html> (dostęp: 02.09.2019).

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ <https://www.7sur7.be/belgique/une-procedure-de-comparution-immEDIATE-dans-tout-le-pays-aaabfb7e/> (dostęp: 02.09.2019).

⁵² Szerzej zob. W. Cieślak, *Postępowanie przyspieszone*, w: F. Prusak (red.), *System prawa karnego...*, op. cit., s. 215–216.

4. UWAGI KOŃCOWE

Powyższa egzemplifikacja prawnoporównawcza dowodzi, że tendencje do przyspieszania postępowania w sprawach o nieskomplikowanym stanie faktycznym i prawnym są wyraźne. Najczęściej wiąże się to z faktem ujęcia sprawcy *in flagranti delicto* bądź z okolicznościami świadczącymi w sposób oczywisty o jego sprawstwie. Regułą jest również zwięźenie możliwości stosowania trybu przyspieszonego do określonej kategorii spraw. Niejednokrotnie wprowadza się także ograniczenia związane z rodzajem i wymiarem kary, jaka może zostać orzeczona w postępowaniu przyspieszonym. Charakterystyczna jest również potrzeba zapewnienia oskarżonemu dostępu do obrońcy, co ma szczególne znaczenie w kontekście redukcji szeregu gwarancji procesowych podyktowanej dynamiką postępowania przyspieszonego.

Z przytoczonych przykładów wynika, że polska ustawa procesowa nie wykazuje jakiegó szczególnej specyfiki na tle uregulowań państw obcych. Przesłanki warunkujące dopuszczalność polskiego postępowania przyspieszonego, zarówno na tle porównawczym, jak i w kontekście zgłaszanych postulatów *de lege ferenda*, zostały zredagowane w sposób optymalny. Składają się na nie zarówno ograniczenia dotyczące samego przedmiotu procesu (określony katalog spraw, prognoza kary jako przesłanka negatywna), jak i pewne okoliczności dowodowe (ujęcie na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa, zwrot sprawy z uwagi na konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego). Tryb przyspieszony warunkują przede wszystkim ugruntowane i występujące od dziesięcioleci w polskim procesie karnym instytucje w postaci ujęcia i zatrzymania procesowego. Większość dylematów interpretacyjnych i problemów związanych z przesłankami jego stosowania, pojawiających się zwłaszcza w początkowym okresie obowiązywania, została wyjaśniona w orzecznictwie i literaturze.

Zupełnie inny wątek stanowi natomiast ocena tego, czy sposób uregulowania przebiegu postępowania przyspieszonego stwarza oskarżonemu odpowiedni poziom gwarancji procesowych składających się na prawo do obrony. Nie jest to problem charakteryzujący wyłącznie polskie regulacje prawne. Podobne wątpliwości występują w doktrynie innych państw (Francja, Belgia, Hiszpania). Najczęściej deficyt prawa do obrony, spowodowany koncentracją czynności procesowych w krótkim czasie rekompensuje się ułatwieniami w zakresie korzystania z pomocy obrońcy, czy też nałożeniem określonych obowiązków na sąd.

Zauważalna jest przy tym tendencja, którą – jak się wydaje – można odnotować także w kontekście polskich regulacji prawnych. Polega ona na swoistej ewolucji podejścia do koncepcji odrębnego trybu zakładającego natychmiastowe postawienie oskarżonego przed sądem – od początkowo wyraźnie sceptycznego, jeśli nie krytycznego podejścia do tego rodzaju rozwiązań, po ich akceptację czy wręcz pełną aprobatę. Ocena postępowania przyspieszonego jest najczęściej zależna od tego, czy obrano perspektywę oskarżenia, obrony, czy orzekania. Na tym tle dochodzi najczęściej do różnicy poglądów eksponujących zazwyczaj przeciwstawne wartości (odformalizowanie postępowania, jego przyspieszenie, prawo do obrony i rzetelnego procesu). Z pewnością jednak szybkość reakcji karnej jest wartością, której nie należy lekceważyć, zwłaszcza w kontekście postępu technicznego, coraz częściej przekładającego się na sprawność postępowań sądowych.

BIBLIOGRAFIA:

- Bafia J., Bednarzak J., Fleming M., Kalinowski S., Kempisty H., Siewierski M., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1971.
- Bereźnicki M., *Działanie z blahego powodu jako przesłanka warunkująca chuligański charakter czynu*, Pal. 1968, nr 6.
- Berthel L., *Postępowanie przyspieszone we Francji*, Pr. Europ. w Pr. 2008, nr 2.
- Bojarski T., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 września 1973 r.*, VI KZP 26/73, PiP 1974, z. 6.
- Buchała K., *Glosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r.*, VI KZP 2/75, PiP 1976, z. 8–9.
- Buchała K., Zoll A., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków 1998.
- Christin A., *Comparutions immédiates. Enquête sur une pratique judiciaire*, Paryż 2008.
- Cieślak W., *Obrona trybu przyspieszonego – czyli niezależność według prof. dr. hab. Piotra Kruszyńskiego*, Pal. 2015, nr 7–8.
- Cieślak W., *Postępowanie przyspieszone*, w: F. Prusak (red.), *System prawa karnego procesowego. T. XIV. Tryby szczególne*, Warszawa 2015.
- Cychosz P., Zimmermann S., *Funkcjonowanie nowego trybu przyspieszonego. Sprawozdanie z badań*, CzPKiNP 2008, nr 1.
- Ćwiakalski Z., *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r.*, sygn. VI KZP 55/85, OSPiKA 1988, nr 1, poz. 7.
- Ćwiakalski Z., Tarnawski M., *Glosa do uchwały SN z dnia 18 września 1975 r.*, VI KZP 2/75, OSPiKA 1976, z. 10.
- Darmorost-Sierocińska E., *Zwalczanie przestępczości o charakterze chuligańskim – powrót do przeszłości drogą ku przyszłości?*, GS 2006, nr 2.
- Daszkiewicz K., *Nadzwyczajne złagodzenie kary*, Warszawa 1976.
- Dudzik B., *Postępowanie przyspieszone w Kodeksie postępowania karnego*, Prokur. 2007, nr 1.
- Dziedzic K., *Postępowanie przyśpieszone na przykładzie Sądu Rejonowego w Kłodzku*, Prz. Więzien. Pol. 2008, nr 61.
- Eichstaedt K., *Postępowanie przyspieszone*, Prok. i Pr. 2007, nr 6.
- Falandysz L., *Czynnik nietrzeźwości w przestępstwie o charakterze chuligańskim*, Probl. Alk. 1967, nr 8.
- Fingas M., *Wokół problemu fakultatywności inicjowania trybu przyspieszonego*, ZSWPiAUG 2008.
- Franczak J., *Gwarancje rzetelnego procesu a postępowanie przyspieszone w polskim procesie karnym (zagadnienia wybrane)*, SIL 2010, t. XIII.
- Frankowski S., *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 grudnia 1969 r.*, Rw 1415/69, PiP 1972, z. 1.
- Frankowski S., *Przestępstwo o charakterze chuligańskim*, PiP 1965, z. 8–9.
- Gaberle A., *Zasada trafnej reakcji na przestępstwo a postępowanie uproszczone, przyspieszone i nakażowe*, w: S. Waltoś, Z. Doda, A. Świątłowski, J. Rybak, Z. Wrona (red.), *Problemy kodyfikacji prawa karnego. Księga ku czci Profesora Mariana Cieślaka*, Kraków 1993.
- Gliniecki W., *Przyspieszanie i usprawnianie postępowania karnego a ochrona interesów pokrzywdzonego*, Prok. i Pr. 2007, nr 2.
- Góral R., *Czy chuligaństwo dorosłych jest fikcją prawną?*, Probl. Alk. 1968, nr 7–8.
- Grzegorzczak T., *Nowy model postępowania przyspieszonego w sprawach karnych*, Prok. i Pr. 2010, nr 4.
- Grzegorzczak T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2014.
- Grzegorzczak T., *Wniosek o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu przyspieszonym jako surogat aktu oskarżenia*, w: A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiwicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Profesorowi S. Stachowiakowi*, Warszawa 2008.

- Grzeszczyk W., *Postępowanie przyspieszone. Zbiór przepisów*, Warszawa 2007.
- Grzeszczyk W., *Przebieg postępowania przyspieszonego – po nowelizacji k.p.k.*, Prok. i Pr. 2007, nr 4.
- Grzeszczyk W., *Przesłanki postępowania przyspieszonego w nowej postaci*, Prok. i Pr. 2007, nr 3.
- Hanausek T., *Chuligaństwo jako potencjalny czynnik kryminogenny*, Probl. Krym. 1969, nr 77.
- Hodgson J., *French Criminal Justice: A Comparative Account of the Investigation and Prosecution of Crime in France*, Oxford 2005.
- Hofmański P. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Hofmański P., *Po co nam „nowe” postępowanie przyspieszone?*, w: K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Prof. A. Gaberle*, Warszawa 2007.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego*, t. III, Warszawa 2007.
- Hudzik M., Kuczyńska H., *Glosa do postanowień SN z dnia 11 lutego 2004 r., sygn. III KK 304/03, z dnia 26 maja 2004 r., sygn. V KK 67/04, z dnia 8 grudnia 2004 r., sygn. V KK 344/04*, PS 2005, nr 3.
- Jakubowski J., *Z problematyki metodologicznej badań prawnoporównawczych*, PiP 1963, nr 7.
- Janczukowicz K., *O pojęciu „zagrożenia karą” w świetle obowiązującego prawa karnego*, NP 1990, nr 1–3.
- Jaros-Skwarczyńska J., Skwarczyński H., *Postępowanie przyspieszone jako nowy instrument w pracy organów ścigania i sądów*, EP 2007, nr 1; Mon. Praw. 2007, nr 2.
- Jeż-Ludwichowska M., Kala D., *Postępowanie przyspieszone – analiza rozwiązań ustawowych*, w: I. Nowikowski (red.), *Problemy stosowania prawa sądowego. Księga ofiarowana Profesorowi Edwardowi Skrętowiczowi*, Lublin 2007.
- Kabat A., *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 15 kwietnia 1986 r., sygn. VI KZP 55/85*, NP 1987, nr 1.
- Kabat A., *Glosa do uchwały SN z dnia 27 sierpnia 1972 r., VI KZP 57/71*, NP 1973, nr 6.
- Kala D., *Postępowanie przyspieszone a standardy rzetelnego procesu*, w: idem (red.), *Praworządność i jej gwarancje*, Warszawa 2009.
- Kasiński J., *Usprawnienie postępowania przyspieszonego w wyniku nowelizacji kodeksu postępowania karnego*, w: J. Kasprzak, B. Młodziejowski (red.), *Wybrane problemy procesu karnego i kryminalistyki*, Olsztyn 2010.
- Kaucz A., Myrna B., *Postępowanie przyspieszone i kilka uwag na tle jego stosowania*, w: L. Bogunia (red.), *Problemy prawa karnego*, t. XXV, Wrocław 2009.
- Kempara E., *Kilka uwag o chuligańskim charakterze przestępstwa przeciwko karności*, WPP 1968, nr 2.
- Kmiecik R., *Kwestia pocztytalności oskarżonego w postępowaniu przyspieszonym*, Prok. i Pr. 2017, nr 5.
- Kochanowski J., *Reakcja na drobne przestępstwa musi być szybka*, Rzeczposp. 2007, nr 63.
- Kołodziejczyk A., *Postępowanie przyspieszone (uwagi krytyczne)*, Prok. i Pr. 2008, nr 7–8.
- Komorniczak W., *Czy istnieją „pobudki chuligańskie”?*, GSiP 1970, nr 24.
- Kosonoga J., *Glosa do uchwały Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 r., sygn. I KZP 7/04*, Prok. i Pr. 2005, nr 2.
- Kosowski J., *Pouczenie pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym*, w: D. Gil (red.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa 2012.
- Kostrzewa H., *Rozważania na temat chuligaństwa*, WPP 1965, nr 2.
- Kowalska L., *Zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwa o charakterze chuligańskim w odniesieniu do nieletnich*, NP 1968, nr 11.

- Kruszyński P., *Ocena zmian legislacyjnych w zakresie postępowania przyspieszonego*, w: G. Rejman, B.T. Bieńkowska, Z. Jędrzejewski, P. Mierzejewski (red.), *Problemy prawa i procesu karnego. Księga poświęcona pamięci prof. A. Kaftala*, Warszawa 2008.
- Kubala W., *Działanie w rozumieniu powszechnym bez powodu lub z oczywiście błędnego powodu*, WPP 1977, nr 1.
- Kubala W., *Glosa do wyroku SN z dnia 7 maja 1974 r., Rw 236/74*, OSPiKA 1975, z. 9.
- Kubala W., *Znamię „publicznie” w ujęciu kodeksu karnego*, NP 1976, nr 3.
- Kubec Z., *Chuliągństwo w świetle wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 1966 r.*, Probl. Alk. 1966, nr 11–12.
- Kudrelek J., *Postępowanie przyspieszone na etapie czynności przesądowych*, Polic. 2008, nr 1.
- Kudrelek J., *Postępowanie przyspieszone w stadium sądowym*, Polic. 2008, nr 2.
- Kudrelek J., *Propozycje zmian w trybie przyspieszonym*, Polic. 2009, nr 3.
- Marczuk M., *Sądy 24-godzinne już latem. Wymiar sprawiedliwości. Obrońcy z urzędu*, GP 2006, nr 64.
- Mathias É., *Procédure pénale*, Bréal 2007.
- Młynarczyk Z., *Z badań nad problematyką przestępczości o charakterze chulikańskim*, Probl. Krym. 1967, nr 66.
- Momot S., Ważny A., *Postępowanie przyspieszone w praktyce*, Prok. i Pr. 2009, nr 11–12.
- Montero Aroca J., Gómez Colomer J.M., Montón Redondo A., Barona Vilar S., *Derecho jurisdiccional III. Proceso Penal*, Valencia 2004.
- Morawski J., *Chuliągństwo – anatomia pojęcia*, GSIP 1970, nr 16.
- Morawski J., *Przestępczość o charakterze chulikańskim młodocianych*, Warszawa 1975.
- Morawski J., *Przyczynki do etiologii przestępczości chulikańskiej*, Probl. Alk. 1970, nr 3.
- Nowicki K., *Postępowanie przyspieszone. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, w: L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XXIII, Wrocław 2008.
- Nowikowski I., *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 lutego 1976 r. – VI KZP 29/75*, OSPiKA 1979, nr 11, poz. 34.
- Obuchowski Sz., *Postępowanie przyspieszone w świetle lipcowej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego*, Pal. 2016, nr 11.
- Osiadacz Z., *Przestępstwa o charakterze chulikańskim rozpoznawane w trybie przyspieszonym*, ZP–A 1971, nr 20.
- Paluszkiewicz H., *Kilka uwag o konsensualizmie w postępowaniu przyspieszonym*, w: A. Przyborska-Klimczak i A. Tarach (red.), *Iudicium et Scientia. Księga Jubileuszowa Prof. R. Kmiecika*, Warszawa 2011.
- Paluszkiewicz H., *Sytuacja pokrzywdzonego w postępowaniu przyspieszonym*, w: D. Gil (red.), *Gwarrancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa 2012.
- Paprzycki L.K., *Rzetelność postępowania przyspieszonego*, w: A. Gerecka-Żołyńska, P. Górecki, H. Paluszkiewicz, P. Wiliński (red.), *Skargowy model procesu karnego. Księga ofiarowana Prof. S. Stachowiakowi*, Warszawa 2008.
- Peplowski J., *Chulikański charakter czynów według naszego ustawodawstwa i niektórych krajów socjalistycznych*, ZN WSO w Szczytnie 1977, nr 4.
- Prusak F., Sarnowski L., Skibicki J., *Czynniki wyróżniające przestępstwa o charakterze chulikańskim*, Bydgoszcz 1970.
- Raczak Z., *Funkcjonowanie sądów 24-godzinnych w praktyce*, PS 2009, nr 1.

- Rogacka-Rzewnicka M., *Oportunizm i legalizm ścigania przestępstw w świetle współczesnych przeobrażeń procesu karnego*, Warszawa 2007.
- Rybak J., *Glosa do uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r., sygn. I KZP 16/92*, OSP 1993, nr 9, poz. 171.
- Rybicki M., *Badania prawoporównawcze. Ich znaczenie dla rozwoju nauk prawnych i dla praktyki*, w: A. Łopatka, *Metody badania prawa*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1973.
- Rypiński A., *Chuliǵaństwo – przestępstwo kwalifikowane*, GSiP 1969, nr 13.
- Sánchez Rodríguez J.M., *Atestado policial: algo más que denuncia*, <http://noticias.juridicas.com/conocimiento/articulos-doctrinales/4510-atestado-policial-algo-mas-que-una-denuncia/>.
- Sikora A., Nowak M., *Oskarżony w trybie przyspieszonym. Odformalizowanie trybu postępowania karnego a gwarancje procesowe jednostki*, w: D. Gil (red.), *W kierunku odformalizowania postępowania sądowego*, Lublin 2017.
- Skupiński J., *Glosa do wyroku SN z dnia 17 lipca 1978 r., Rw 252/78*, PiP 1979, z. 7.
- Sobczak K., *Tryb uproszczony i wyższe kary w jednej nowelizacji. W dyskusji nad projektem ustawy o sądach 24-godzinnych odżyje spór: szybko czy surowo*, Rzeczposp. 2006, nr 34.
- Sowiński P.K., *Szybciej, ale czy lepiej? Ograniczenie prawa oskarżonego do obrony wynikające z „odmiejscowienia” niektórych czynności procesowych w postępowaniu przyspieszonym*, w: M. Kopeć (red.), *Prawokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin 2012.
- Stefański R.A., *Środki zapobiegawcze w nowym Kodeksie postępowania karnego*, Warszawa 1998.
- Szczotka A., *Postępowanie przyspieszone w procesie karnym*, w: L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XXII, Wrocław 2008.
- Szerer M., *Sąd Najwyższy o chuliǵaństwie*, Pal. 1965, nr 7–8.
- Szwacha J., *Chuliǵański charakter przestępstwa według nowego kodeksu karnego*, NP 1970, nr 1.
- Szwacha J., *Pobudki przestępstwa o charakterze chuliǵańskim*, NP 1966, nr 10.
- Szwacha J., *Pojęcie działania „publicznie” i działania „w miejscu publicznym”*, Probl. Praw. 1972, nr 9.
- Szwacha J., *Sporne problemy na tle stosowania ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostreniu odpowiedzialności karnej za chuliǵaństwo*, NP 1965, nr 11.
- Światłowski A., *Historia pewnej kompromitacji. O przywróceniu trybu przyspieszonego w sprawach o przestępstwa*, w: B. Stańdo-Kawecka, K. Krajewski (red.), *Problemy penologii i praw człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Prof. Z. Hołdy*, Warszawa 2011.
- Światłowski A., *Odmiejscowienie, dwuniejscowość czy zdalność? Nowy fajerwerk w polskim procesie*, w: M. Kopeć (red.), *Prawokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin 2012.
- Światłowski A.R., *Omówienie uchwały SN z dnia 20 maja 1992 r., sygn. I KZP 16/92, „Edukacja Prawna” 1994*, nr 8.
- Tokarczyk R.A., *Komparatystyka prawnicza*, Kraków–Lublin 1997.
- Tosza S., *Postępowanie przyspieszone w hiszpańskiej procedurze karnej. Wybrane zagadnienia*, CzPKiNP 2007, nr 2.
- Wierzbicki W., *Chuliǵaństwo w przepisach prawa karnego materialnego i procesowego*, SI. MO 1970, nr 3.
- Wiliński P., *Postępowanie przyspieszone – tzw. sądy 24-godzinne*, w: H. KołECKI (red.), *Kryminalistyka i nauki penalne wobec przestępczości. Księga pamiątkowa dedykowana Prof. M. Owocowi*, Poznań 2008.
- Wizelberg Z., *Kluczowe zagadnienia interpretacyjne ustawy antychuliǵańskiej*, Pal. 1966, nr 2.

- Wizelberg Z., *Kryteria czynu chuligańskiego na tle orzecznictwa sądowego*, NP 1965, nr 7–8.
- Wizelberg Z., *W poszukiwaniu formuły prawnej chuligaństwa*, NP 1966, nr 2.
- Wolter W., *Glosa do uchwały 7 sędziów SN z dnia 29 marca 1976 r., sygn. VI KZP 46/75*, NP 1976, nr 9.
- Wolter W., *Glosa do uchwały SN z dnia 10 sierpnia 1972 r., U 3/72, PiP 1973, z. 2.*
- Woźniak K.M., *Pokrzywdzony występkiem chuligańskim a model postępowania przyspieszonego*, w: D. Gil (red.), *Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych*, Warszawa 2012.
- Wróbel W., *Tryb przyspieszony i występki chuligańskie w projekcie ustawodawczym*, Prokur. 2006, nr 3.
- Zabłocki S., *Deja vu, czyli to już było. Prawo karne; postępowanie przyspieszone pisane cyrylicą*, Rzeczposp. 2006, nr 34.
- Zgryzek K., *Prawo do obrony w postępowaniu przyspieszonym – krok wstecz*, w: K. Krajewski (red.), *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, Kraków 2007.
- Zocchetto F., *Juger vite, juger mieux? Les procédures rapides de traitement des affaires pénales, état des lieux*, <https://www.senat.fr/rap/r05-017/r05-017.html>.

POSTĘPOWANIE PRZYSPIESZONE W SPRAWACH KARNYCH NA TLE PRAWNOPORÓWNAWCZYM

Streszczenie

Artykuł poświęcony został problematyce postępowania przyspieszonego. Omówiono w nim przesłanki zastosowania tego trybu w prawie polskim i przedstawiono je na tle regulacji przyjętych w innych krajach, w tym m.in.: Niemczech, Francji, Hiszpanii, Portugalii i Belgii. Założeniami opracowania były: ocena polskich rozwiązań prawnych oraz wykazanie podstawowych różnic i podobieństw zachodzących pomiędzy poszczególnymi krajami.

Słowa kluczowe: postępowanie karne, szczególnie postępowanie, postępowanie przyśpieszone, zasada szybkości postępowania, usprawnienie procesu karnego

ACCELERATED PROCEEDINGS IN CRIMINAL CASES ON A COMPARATIVE LAW

Summary

The paper covers the issue of accelerated penal procedure. It discusses conditions for application of this procedure under Polish law and presents them against the background of regulations in force in other countries, i.e. Germany, France, Spain, Portugal and Belgium. The assumption of the study was to assess Polish legal solutions and to demonstrate the basic differences and similarities between laws of each of aforesaid countries.

Key words: criminal proceedings, special proceedings, accelerated procedure, principle of expeditious proceeding, improvement of the criminal process

Cytuj jako: Kosonoga J., *Postępowanie przyspieszone w sprawach karnych na tle prawno-porównawczym*, „*Ius Novum*” 2022 (16) nr 2, s. 57–78. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.13/j.kosonoga

Cite as: Kosonoga J. (2022) ‘Accelerated proceedings in criminal cases viewed from comparative law perspective’, *Ius Novum* (Vol. 16) 2, 57–78. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.2.2022.13/j.kosonoga